

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.023.02.2020

**Pan
Krzysztof Żuk
Prezydent Miasta Lublin**

Plac Króla Władysława Łokietka 1
20-109 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.111.2021 z dnia 30 lipca 2021 r.
Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli

Kontrola nr P/20/046 Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Lublin (zwany dalej: „Urzędem” lub „UML”), plac Króla Władysława Łokietka 1, 20-109 Lublin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Żuk, Prezydent Miasta Lublin (dalej także: „Prezydent Miasta”) od 13 grudnia 2010 r. (akta kontroli, tom I str. 2-3)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. 2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi. 3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie, zwana dalej: NIK
Kontrolerzy	1) Piotr Kwaśniak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/168/2020 z 25.11.2020 r., 2) Agnieszka Kaldunek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/167/2020 z 25.11.2020 r., 3) Jerzy Łukaszuk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/169/2020 z 2.12.2020 r. (akta kontroli, tom I str. 1, 49-50)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Prezydent Miasta Lublin działając przy pomocy Urzędu rzetelnie wykonywał większość zadań gminy miejskiej Lublin (dalej: „Miasto Lublin” lub „Miasto”) objętych zakresem przedmiotowym kontroli. W latach 2018–2019 Urząd nie był jednak należycie przygotowany pod względem organizacyjnym do wykonywania niektórych zadań z zakresu gospodarki ściekowej. Dotyczyło to w szczególności nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi wytwarzanymi na nieruchomościach niepodłączonych do miejskiego systemu kanalizacji sanitarnej oraz wykonywania zadań gminy wiodącej w aglomeracji Lublin³.

Miasto Lublin posiadało prawidłowo opracowany regulamin utrzymania porządku i czystości, w którym określono m.in. wymagania dotyczące częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości i terenów przeznaczonych do użytku publicznego. W UML opracowano także regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Określono w nim m.in.: minimalny poziom usług świadczonych przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o. (dalej: MPWiK) w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków, warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług, sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach oraz warunki przyłączania do sieci.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; ustawa zwana dalej: ustawą o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Aglomeracja Lublin to obszar formalnie wyznaczony na terenie gminy miejskiej Lublin i sześciu okolicznych gmin dla potrzeb realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: KPOŚK). Gminą wiodącą w aglomeracji zlokalizowanej na obszarze dwóch lub więcej gmin jest gmina o największej równoważnej liczbie mieszkańców.

Prawidłowo nadzorowano planowanie przez MPWiK zakresu rzeczowego i finansowania zadań inwestycyjnych dotyczących gospodarki ściekowej na terenie Miasta, wchodzącego w skład aglomeracji Lublin oraz zbierano dane o realizacji przedsięwzięć na terenie gmin wchodzących w skład aglomeracji na potrzeby sporządzania sprawozdań z realizacji KPOŚK. W Wydziale Ochrony Środowiska (dalej: WOŚ) działającym w strukturze Departamentu Inwestycji i Rozwoju (dalej: DIR) Urzędu rzetelnie sporządzano sprawozdania z realizacji KPOŚK oraz przygotowano projekt formularza na potrzeby VI aktualizacji KPOŚK, który terminowo przesłano do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (dalej: PGW) w celu przeprowadzenia konsultacji. W latach 2018–2019 przyrost liczby mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej wyniósł 3 031 osób.

Do stycznia 2020 r. nie wszystkie ustawowo określone obowiązki Prezydenta Miasta, związane z realizacją na terenie gminy miejskiej Lublin zadań z zakresu gospodarki ściekowej, zostały prawidłowo określone i przyporządkowane w regulaminach organizacyjnych oraz w zakresach obowiązków właściwemu merytorycznie departamentowi Urzędu i jego pracownikom. Dotyczyło to m.in. obowiązków związanych ze sprawowaniem nadzoru nad gospodarowaniem ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną.

UML nie sprawował rzetelnego nadzoru nad realizacją przez właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie gromadzenia w zbiornikach bezodpływowych nieczystości ciekłych i prawidłowego pozbywania się ich. W Urzędzie nie prowadzono rzetelnie ewidencji zbiorników bezodpływowych i zawartych umów na ich opróżnianie oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków. Nie weryfikowano na bieżąco sprawozdań kwartalnych dotyczących opróżniania zbiorników bezodpływowych i nie egzekwowano na bieżąco prawidłowości ich składania. Nie zapewniono dostarczania rzetelnych danych do bilansowania ilości ścieków zbieranych i przekazywanych do oczyszczenia, niezbędnych dla zapobiegania ich niekontrolowanemu pozbywaniu się. W sprawozdaniach GUS SG-01 za rok 2018 i 2019 wykazano nierzetelne dane w zakresie liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Nie egzekwowano należyście obowiązku przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴ (dalej: ucpg). Nie prowadzono rzetelnych, systemowych działań w celu zidentyfikowania właścicieli nieruchomości, którzy nie wywiązali się z tego obowiązku, a wobec braku takich danych nie wszczynano postępowań administracyjnych zmierzających do wydania obligatoryjnej decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 7 ucpg, nakazującej właścicielowi nieruchomości wykonanie obowiązku podłączenia jej do istniejącej sieci kanalizacyjnej. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie prowadzono jedynie jedno takie postępowanie.

Gmina miejska Lublin od 1 stycznia 2018 r. zobligowana była art. 93 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁵ (dalej: uPW), do przygotowania i przekazywania Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie dokumentacji i sprawozdań dotyczących działań prowadzonych w aglomeracji Lublin w ramach KPOŚK. Przed 1 stycznia 2018 r. gmina wiodąca w aglomeracji zobowiązana była do przekazywania takich informacji marszałkowi województwa postanowieniami art. 43 ust. 3c i 3e ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁶. Gminy uczestniczące w aglomeracji (siedem JST) do października 2020 r. nie zawarły porozumienia

⁴ Dz. U. z 2020 r., poz. 1439, ze zm.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 310, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1121, ze zm.; ustawa uchylona z dniem 1 stycznia 2018 r.

regulującego zasady współdziałania przy realizacji przedsięwzięć KPOŚK, w którym określono by wzajemne obowiązki i uprawnienia gmin związane z udziałem w aglomeracji, w szczególności w sprawach istotnych dla rzetelnego wykonywania obowiązków gminy wiodącej przez Miasto Lublin. Do podpisania takiego porozumienia doszło 1 października 2020 r. w związku z wykonywaniem zadań związanych z aktualizacją obszaru i granic aglomeracji Lublin. Dopiero w tym porozumieniu strony zobowiązały się formalnie wobec siebie do współpracy i przekazywania informacji związanych ze sprawozdawczością KPOŚK i potwierdziły, że to gmina miejska Lublin odpowiedzialna będzie za przygotowanie sprawozdań z realizacji KPOŚK.

NIK zauważa, że wcześniejsze zawarcie porozumienia międzygminnego regulującego zasady współdziałania przy realizacji przedsięwzięć KPOŚK oraz określającego wzajemne obowiązki i uprawnienia gmin związane z udziałem w aglomeracji Lublin, nadałoby sformalizowany charakter współpracy międzygminnej w tym zakresie, a tym samym ułatwiłoby gminie miejskiej Lublin rzetelne przygotowanie formularza aktualizacyjnego KPOŚK (AKPOŚK 2017), a także pozyskiwanie od pozostałych gmin aglomeracji dokumentów i informacji niezbędnych do realizowania obowiązków, o których mowa w art. 93 uPW obowiązującym od 1 stycznia 2018 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

1.1.1. W Regulaminie organizacyjnym Departamentu Inwestycji i Rozwoju⁸ UML (dalej RO DIR) ustalono, że Kierownik Referatu ds. gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przed hałasem, geologii i hydrologii⁹, m.in. *koordynuje zadania wykonywane w ramach KPOŚK przez Gminę Lublin*. Na etapie opracowywania uchwały Rady Miasta Lublin w sprawie zmiany obszaru i granic aglomeracji Lublin, dokonano zmiany w RO DIR tego zadania poprzez zastąpienie wyrazów „przez Gminę Lublin” wyrazami „dla aglomeracji Lublin”¹⁰. Zadanie to było ujęte w obowiązujących w latach 2018 – 2020 (III kwartał) w zakresach czynności Kierownika Referatu.

(akta kontroli, tom I str. 6-16, tom II str. 1-48)

1.1.2. W RO DIR określono także zadania dla wieloosobowego stanowiska pracy ds. gospodarki wodno-ściekowej, tj. m.in.: przedkładanie przez Gminę Lublin Wodom Polskim sprawozdania z realizacji KPOŚK, prowadzenie postępowań administracyjnych nakazujących właścicielowi nieruchomości wykonywanie obowiązków z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (w zakresach czynności pracowników nie wyszczególniono rodzajów postępowań jakie mieliby prowadzić), prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Regulamin organizacyjny wprowadzony na podstawie zarządzenia nr 139/8/2012 Prezydenta Miasta Lublin z 17 sierpnia 2012 r. ze zm. oraz zarządzenia nr 52/12/2018 Prezydenta Miasta Lublin z 31 grudnia 2018 r. ze zm., dalej zwany RO DIR.

⁹ Tj. jednostki organizacyjnej wchodzącej w skład Wydziału Ochrony Środowiska DIR.

¹⁰ Załącznik do zarządzenia nr 52/12/2018 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 31 grudnia 2018 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Departamentu Inwestycji i Rozwoju (Obwieszczenie Prezydenta Miasta Lublin z 10 listopada 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zarządzenia Prezydenta Miasta Lublin w sprawie nadania RO DIR).

oczyszczalni ścieków (zadanie to zostało wpisane do RO w styczniu 2020 r.), przyjmowanie zgłoszeń eksploatacji i prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków, prowadzenie postępowań dotyczących udzielania zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz transportu nieczystości ciekłych na terenie Miasta Lublin, prowadzenie ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń na wykonywanie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz transportu nieczystości ciekłych na terenie Miasta Lublin, prowadzenie spraw związanych z nadzorem i kontrolą nad podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych, nadzór i kontrola podmiotów gospodarczych i osób fizycznych w zakresie posiadania umów i dowodów uiszczania opłat dotyczących opróżniania zbiorników bezodpływowych. Zadania te zawarto także w zakresach czynności dwóch pracowników tego wieloosobowego stanowiska pracy. Zadania dotyczące prowadzenia inwestycji w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, w latach 2018-2020 realizowały MPWiK oraz Zarząd Dróg i Mostów w Lublinie¹¹ (dalej: ZDiM), natomiast utrzymaniem i eksploatacją urządzeń kanalizacyjnych zajmował się tylko MPWiK.

W obowiązującym w czasie wykonywania czynności kontrolnych RO DIR (tekst jednolity ogłoszony obwieszczeniem Prezydenta Miasta z 10 listopada 2020 r.) oraz w zakresach czynności osób zatrudnionych w DIR nie uwzględniono zadania polegającego na nadzorze merytorycznym nad MPWiK dotyczącym zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, ani bieżącej współpracy z tą Spółką. We wcześniejszej wersji RO DIR (tekst jednolity ogłoszony obwieszczeniem Prezydenta Miasta Lublina z 22 listopada 2018 r.) było takie zadanie, ograniczone jednak w zakresie m.in. do oczyszczalni ścieków (dalej: OŚ) „Hajdów” i „Rokitno” (§ 58, ust. 3, pkt 17). W tej sprawie Dyrektor Wydziału Audytu i Kontroli z upoważnienia Prezydenta Miasta Lublin wyjaśniła, że: *„MPWiK jest jednoosobową spółką Miasta Lublin utworzoną w celu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Miasta w zakresie m.in. gospodarki ściekami i prowadzenia działalności w zakresie składowania, zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Wymienione działania realizowane są w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym i ustawę o gospodarce komunalnej i stanowią swoisty rodzaj działalności gospodarczej wykonywany przez Spółkę jako realizację zadań własnych gminy poprzez zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej. Bezsprzecznie są to działania w sferze działalności użyteczności publicznej, a jednym ze sposobów ich realizacji przez gminę jest wykonywanie zadania przez komunalną spółkę kapitałową, która te zadania publiczne wykonuje w imieniu gminy i na rzecz wspólnoty samorządowej. Spółka MPWiK działa w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych w imieniu Miasta Lublin. Urząd Miasta jest innym organem gminy, którego przedmiotem działalności jest pomoc Prezydentowi w zakresie realizacji uchwał i zadań Miasta określonych przepisami prawa. W tej sytuacji nieracjonalnym byłoby powielanie stanowisk w tym samym zakresie w jednostce organizacyjnej gminy wykonującej zadanie własne gminy lub też w Urzędzie Miasta Lublin.”*

W obowiązującym w latach 2018-2019 RO DIR oraz w zakresach czynności osób zatrudnionych w WOŚ DIR nie określono w sposób zgodny ze standardami kontroli zarządczej¹² części zadań z zakresu nadzoru nad gospodarowaniem ściekami komunalnymi. Szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, tom I, str. 6-31, tom II str. 1-57)

¹¹ Gminna jednostka budżetowa utworzona na podstawie Uchwały nr 80/VIII/2011 Rady Miasta Lublin z dnia 31 marca 2011r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej pod nazwą Zarząd Dróg i Mostów w Lublinie.

¹² Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Ministra Finansów z 2009 r. Nr 15, poz. 84).

1.1.3. W Regulaminie utrzymania porządku i czystości na terenie Miasta Lublin¹³, zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 3 ucp, w rozdziale 3 określono wymagania dotyczące częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz terenów przeznaczonych do użytku publicznego, w taki sposób, że pozbywanie się tych nieczystości, gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych, miało występować nie rzadziej niż jeden raz na sześć miesięcy, a właściciel nieruchomości winien zapewnić pracownikom jednostki wywozowej dostęp do urządzeń służących do gromadzenia nieczystości ciekłych w okresach wynikających z harmonogramu ustalonego w umowie na odbiór nieczystości ciekłych, w sposób umożliwiający ich opróżnienie (§ 9, pkt 5 oraz § 10, pkt 7). Określono w nim także warunki dotyczące mycia pojazdów samochodowych poza myjniami. Było ono dozwolone, m.in. gdy odbywało się na terenie wyposażonym w urządzenia zapewniające zorganizowane odprowadzanie powstających ścieków do kanalizacji sanitarnej lub zbiorników bezodpływowych. Poza tym zabroniono odprowadzania ścieków z mycia pojazdów do kanalizacji deszczowej, wód lub gleby (§ 4 pkt 1 i 2).

(akta kontroli, tom II str. 58-77)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki związanej z organizacją wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzestrzeganiu, przy określaniu dla komórek organizacyjnych i pracowników DIR zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, w RO DIR i zakresach czynności osób zatrudnionych w WOS DIR, standardu kontroli zarządczej ustalonego dla jednostek sektora finansów publicznych w Komunikacie nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. (rozdz. II *Standardy kontroli zarządczej*, lit. A standard 3 *Struktura Organizacyjna*).

W RO DIR i w zakresach czynności osób zatrudnionych w WOS DIR, do końca 2019 r. niżej wymienione zadania nie były sformułowane zgodnie z ww. standardem, tj. w sposób przejrzysty i spójny. Dotyczyło to:

- prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, tj. zadania wynikającego z art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ucp;
- realizacji w odniesieniu do całej aglomeracji Lublin obowiązków, o których mowa w art. 93 uPW;
- egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku podłączenia tych nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej, tj. zadania wynikającego z art. 5 ust. 6 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 ucp;
- zapewniania opróżniania zbiorników bezodpływowych, w przypadku gdy właściciel nieruchomości nie zawarł umowy na opróżnianie zbiornika, tj. zadania wynikającego z art. 6 ust. 6 ucp.

Powyższe zadania zostały określone w RO DIR i zakresach czynności pracowników WOS od stycznia 2020 r.

W sprawie zadania wynikającego z art. 6 ust 6 ucp oraz zadania wynikającego z art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ucp Dyrektor Wydziału Audytu i Kontroli wyjaśniła, że *zadania te zostały uwzględnione w zakresach czynności (z dnia 8 czerwca 2020 r.) pracowników zatrudnionych na wieloosobowym stanowisku pracy ds. gospodarki wodno-ściekowej w WOS, tj. odpowiednio: „prowadzenie postępowań administracyjnych nakazujących właścicielowi nieruchomości wykonanie obowiązku z zakresu gospodarki wodno-ściekowej” oraz „nadzór i kontrola podmiotów*

¹³ Obwieszczenie nr 4/XL/2018 Rady Miasta Lublin z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Lublin.

gospodarczych i osób fizycznych w zakresie posiadania umów i dowodów uiszczenia opłat dotyczących opróżniania zbiorników bezodpływowych”, „prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych”, „przyjmowanie zgłoszeń eksploatacji i prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków”.

Odnosnie do pomijania (do stycznia 2020 r.) w regulaminie organizacyjnym i zakresach czynności pracowników WOŚ DIR zadania dotyczącego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że: *w zakresach czynności zamieszczono zapis dotyczący kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne dotyczące gospodarki wodo-ściekowej.*

W ocenie NIK brak lub ogólne, nieprecyzyjne sformułowanie zapisów dotyczących ww. zadań w regulaminie organizacyjnym DIR oraz w zakresach czynności pracowników WOŚ przyczyniło się do tego, że ww. zadania były wykonywane nierzetelnie lub nie były faktycznie realizowane (o czym więcej napisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* w ramach pkt. 2.1 i 2.2).

(akta kontroli, tom I str. 3-31, 131, 133, tom II str. 1-57)

Opis stanu
faktycznego

1.2. Weryfikacja aglomeracji

1.2.1. Do 16 grudnia 2020 r. obowiązywała uchwała nr XXV/367/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z 30 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji Lublin¹⁴. Wyznaczono nią aglomerację położoną w województwie lubelskim, w powiecie lubelskim, na terenie miast Lublin i Świdnik oraz na terenie gmin: Głusk, Konopnica, Wólka, Jastków i Niemce o równoważnej liczbie mieszkańców 551 450, wyposażoną w jedną OŚ – Hajdów o średniej przepustowości 120 000 m³/d, zlokalizowaną na terenie Miasta Lublin¹⁵. Aglomeracja ta obejmowała dwa wyżej wymienione miasta oraz 38 sołectw położonych na terenie tych pięciu gmin wiejskich. Do uchwały załączono siedem załączników graficznych (map topograficznych) obrazujących obszar i granice aglomeracji. Nie zawierała ona załącznika w postaci części opisowej.

(akta kontroli, tom II str. 78-85)

1.2.2. W dniach 19 i 22 czerwca, 10, 13, 27 i 30 lipca, 3 i 11 września 2020 r. Zastępca Dyrektora WOŚ, w związku z opracowywaną w UML nową uchwałą w sprawie zmiany obszarów i granic aglomeracji Lublin, wysłała do gmin wchodzących w skład aglomeracji Lublin pisma m.in. z prośbą o przekazanie informacji niezbędnych do wykonania przeglądu obszarów i jej granic. W celu zagregowania i ujednolicenia danych do pisma załączono formularz pn. „Propozycja planu aglomeracji Lublin”. Zawierał on takie pozycje jak: opis sieci kanalizacyjnej (istniejącej i planowanej); opis gospodarki ściekowej, w tym informacje o: OŚ, przydomowych oczyszczalniach ścieków, o równoważnej liczbie mieszkańców (dalej: RLM), o strefach ochronnych ujęć wody.

(akta kontroli, tom II str. 86-213)

1.2.3. Przed uchwaleniem zmiany obszaru i granicy aglomeracji Lublin, siedem gmin z jej obszaru zawarło porozumienie międzygminne z 1 października 2020 r. w sprawie współdziałania przy realizacji zadania polegającego na aktualizacji obszaru i granic aglomeracji Lublin¹⁶.

¹⁴ D. Urz. Województwa Lubelskiego z 18 stycznia 2017 r., poz. 254.

¹⁵ Dane te były tożsame z wykazanymi w AKPOŚK 2017.

¹⁶ Uchwała nr 673/XXI/2020 Rady Miasta Lublin z 3 września 2020 r. w sprawie zawarcia porozumienia międzygminnego w sprawie współdziałania Gmin wchodzących w skład aglomeracji Lublin przy realizacji zadania polegającego na aktualizacji obszaru i granic aglomeracji Lublin. Uchwały w sprawie zawarcia tego porozumienia międzygminnego uchwaliły także pozostałe rady gmin z obszaru aglomeracji Lublin.

Od 17 grudnia 2020 r. zaczęła obowiązywać uchwała nr 758/XXIII/2020 Rady Miasta Lublin z 19 listopada 2020 r. w sprawie zmiany obszaru i granicy aglomeracji Lublin¹⁷. Aglomeracja określona w niej obejmowała te same gminy miejskie i wiejskie, jednak liczba sołectw zwiększyła się do 46 a równoważna liczba mieszkańców do 571 515. Tak jak poprzednio wyposażona była w OŚ położoną w Lublinie, o średniej przepustowości 120 000 m³/d. Do uchwały załączono siedem załączników graficznych obrazujących obszar i granice aglomeracji oraz jeden załącznik zawierający część opisową.

(akta kontroli, tom II str. 214-246)

1.2.4. W przypadku Miasta Lublin: w 2018 r. 329 353 mieszkańców znajdowało się w aglomeracji a 72 poza nią, w 2019 r. odpowiednio 328 968 i 72 a w 2020 r. (III kwartał) 325 541 oraz 75. W przypadku pozostałych gmin liczby te wyglądały odpowiednio:

- Świdnik: 2018 r. – 39 312 i 3 509; 2019 r. – 39 136 i 3 465; 2020 r. (III kwartał) – 37 601 i 4 357;
- Głusk: 2018 r. – 11 148 i 5 976; 2019 r. – 11 557 i 4 045; 2020 r. (III kwartał) – 11 690 i 1 726;
- Jastków¹⁸: 2018 r. – 14 032 i 11 696; 2019 r. – 14 185 i 11 849; 2020 r. (III kwartał) – 14 000 i 11 669;
- Konopnica: 2018 r. – 13 848 i 10 818; 2019 r. – 14 083 i 11 033; 2020 r. (III kwartał) – 13 972 i 10 922;
- Niemce: 2018 r. – 19 509 i 12 450; 2019 r. – 19 814 i 12 086; 2020 r. (III kwartał) – 19 456 i 11 728;
- Wólka: 2018 r. – 12 237 i 4 898; 2019 r. – 12 547 i 5 075; 2020 r. (III kwartał) – 12 340 i 3 746.

(akta kontroli, tom II str. 247-257)

1.2.5. Projekt uchwały w sprawie zmian obszaru i granic aglomeracji Lublin został uzgodniony przez Prezydenta Miasta Lublin z Dyrektorem Zarządu Zlewni w Zamościu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie¹⁹ oraz z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie²⁰.

(akta kontroli, tom II str. 258-264)

Projekt uchwały w sprawie zmian obszaru i granic aglomeracji Lublin zawierał elementy wymagane § 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji²¹, tj. w części opisowej, informacje m.in. o:

- długości i rodzaju sieci kanalizacyjnej lub planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej, liczbie stałych mieszkańców aglomeracji, liczbie osób czasowo przebywających w aglomeracji oraz przemyśle obsługiwanym przez sieć kanalizacyjną lub planowaną do budowy sieć kanalizacyjną oraz oczyszczalnię ścieków, a także o wskaźnikach koncentracji,
 - istniejących i planowanych do budowy oczyszczalniach ścieków,
 - systemie gospodarki ściekowej,
 - strefach ochronnych ujęć wody,
 - obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych,
 - formach ochrony przyrody,
- oraz w części graficznej, informacje m.in. o:

¹⁷ D. Urz. Województwa Lubelskiego z 2 grudnia 2020 r., poz. 5945.

¹⁸ Na terenie Gminy Jastków funkcjonuje także odrębna aglomeracja Jastków o RLM zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem/uchwałą wynoszącym 5640.

¹⁹ Postanowienie nr 12/P/ZZŚ/2020 z 9 listopada 2020 r.

²⁰ Postanowienie nr WPN.070.157.2020.KWAW z 6 listopada 2020 r.

²¹ Dz.U. z 2018, poz. 1586, dalej: rozporządzenie w sprawie wyznaczania aglomeracji z 2018 r.

- granicach obszaru objętego lub przewidzianego do objęcia zasięgiem systemu kanalizacji zbiorczej gminy,
- istniejących OŚ,
- granicach administracyjnych gminy zgodnie z danymi z państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju.

(akta kontroli, tom II str. 221-246)

W załączniku do uchwały w sprawie zmian obszaru i granic aglomeracji Lublin stanowiącym część opisową podano m.in. opis systemu zbierania ścieków komunalnych w obrębie aglomeracji, gdzie określono przewidywane wskaźniki koncentracji²² na poziomie 125,3²³ oraz 93,3²⁴. Spełniały one wymagania określone w § 3 ust. 4 i 5 rozporządzenia w sprawie wyznaczania aglomeracji z 2018 r. i zostały ujęte w formularzu na potrzeby VI AKPOŚK.

(akta kontroli, tom II str. 221-246, 265-291)

1.2.6. Dane o aglomeracji przekazane w ankiecie aktualizacyjnej na potrzeby sporządzenia AKPOŚK 2021, przekazanej do PGW 28 października 2019 r. (data wpływu 29 października 2019 r.) były zgodne z uchwałą nr XXV/367/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z 30 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji Lublin, w zakresie jej lokalizacji na terenie miast Lublin i Świdnik oraz na terenie gmin: Głusk, Konopnica, Wólka, Jastków i Niemce o równoważnej liczbie mieszkańców 551 450 i wyposażenia w jedną OŚ – Hajdów, o średniej przepustowości 120 000 m³/d, zlokalizowaną na terenie Miasta Lublin. Powyższa uchwała nie zawierała innych danych szczegółowych zawartych w ankiecie aktualizacyjnej.

Projekt formularza na potrzeby VI aktualizacji KPOŚK, zawierający dane zgodne z uchwałą nr 758/XXIII/2020 Rady Miasta Lublin z 19 listopada 2020 r. w sprawie zmiany obszaru i granicy aglomeracji Lublin, przesłano 27 listopada 2020 r. na adres wskazany przez PGW (konsultacje@akposk.pl). Zawierał on zmiany w stosunku do ankiety aktualizacyjnej przekazanej do PGW 28 października 2019 r. i dotyczyły one m.in.: wskazania uchwały ustanawiającej aglomerację, RLM aglomeracji zgodnie z obowiązującą uchwałą (551 450 w 2019 r. i 571 515 w 2020 r.), liczby mieszkańców aglomeracji zameldowaną na pobyt stały i czasowy na terenie aglomeracji (390 165 w 2019 r. i 392 039 w 2020 r.), całkowitych niezbędnych nakładów inwestycyjnych na budowę sieci kanalizacyjnej (125 428 tys. zł w 2019 r. i 150 828 tys. zł w 2020 r.), całkowitego przyrostu liczby rzeczywistych mieszkańców, którzy skorzystają z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania sieci (14 584 w 2019 r. i 17 061 w 2020 r.).

(akta kontroli, tom II str. 78-85, 265-291, 482-495)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie dotyczącym weryfikacji aglomeracji, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

1.3. Planowanie zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji i obszarach poza aglomeracją

1.3.1. Długość sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy określono w AKPOŚK 2017 na 203,94 km, a długość sieci kanalizacyjnej planowanej do modernizacji na 14,9 km. Nakłady inwestycyjne niezbędne do realizacji inwestycji w zakresie sieci kanalizacyjnych, określono na kwotę 136 135 tys. zł (w tym budowa – 110 027,2 tys. zł oraz modernizacja – 26 107,8 tys. zł).

²² Stosunek liczby stałych mieszkańców aglomeracji i osób czasowo przebywających w aglomeracji przewidywanej do obsługi przez planowaną do budowy sieć kanalizacyjną do długości tej sieci, doprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków albo końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych (§ 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie wyznaczania aglomeracji z 2018 r.).

²³ Sieć kanalizacyjna o wskaźniku długości sieci nie mniejszym niż 120 osób na 1 km sieci.

²⁴ Sieć kanalizacyjna o wskaźniku długości sieci nie mniejszym niż 90 osób na 1 km sieci.

Zaplanowany termin zakończenia inwestycji w zakresie budowy sieci kanalizacyjnych to 31 grudnia 2021 r., a w zakresie modernizacji – 31 grudnia 2020 r.

W AKPOŚK 2017 ujęto niżej wymienione nazwy projektów, w ramach których realizowane miały być inwestycje w zakresie sieci kanalizacyjnych:

1. Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie - etap III (POLiŚ Działanie 2.3);
2. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Świdnik;
3. Rozbudowa kanalizacji w aglomeracji Lublin Gmina Głusk;
4. Rozbudowa kanalizacji w aglomeracji Lublin Gmina Głusk etap II;
5. Rozwój społeczno-gospodarczy w aglomeracji Jastków - budowa sieci kanalizacyjnej w m. Barak, Dąbrowica, Dębówka;
6. Budowa kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Jastków - Dąbrowica, Płuszwice, Płuszwice kolonia, Dębówka;
7. Koncepcja sieci kanalizacji sanitarnej w m. Barak, Dąbrowica, Dębówka w ramach zadania: Rozwój społeczno-gospodarczy w aglomeracji Jastków;
8. Rozbudowa kanalizacji w aglomeracji Lublin-Budowa kanalizacji pld część Gminy Niemce.

Zakres rzeczowy planowanych przedsięwzięć w aglomeracji w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji OŚ wraz z przeróbką osadu i jego zagospodarowaniem był następujący:

1. Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie - etap III (POLiŚ Działanie 2.3);
2. Budowa instalacji fotowoltaicznej do produkcji energii odnawialnej na OŚ Hajdów (POLiŚ/RPO).

Zaplanowany termin zakończenia inwestycji w zakresie OŚ to 31 grudnia 2021 r.

Nakłady inwestycyjne na OŚ wraz z przeróbką osadu i jego zagospodarowaniem w AKPOŚK 2017 wyniosły 106 822,7 tys. zł (w tym: 78 151,8 tys. zł na oczyszczalnię ścieków wraz z przeróbką osadu oraz 28 670,9 tys. zł na zagospodarowanie osadu).

Efekty ekologiczne w zakresie oczyszczania ścieków oraz w zakresie przeróbki osadu na oczyszczalni, określone w V AKPOŚK zostały osiągnięte 31 grudnia 2015 r. natomiast przez aglomerację zostaną osiągnięte 31 grudnia 2021 r.

(akta kontroli, tom II str. 292-317)

W Formularzu na potrzeby V AKPOŚK nie wskazano wystarczających kwot w źródłach finansowania realizacji inwestycji. Dane przekazane przez UML w zakresie nakładów – 246 008,9 tys. zł (kol. 98) nie znajdowały swojego pełnego źródła finansowania ponieważ w kol. 99 i 102 wykazano jedynie 174 190,9 tys. zł²⁵. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że różnice w Formularzu na potrzeby V AKPOŚK pomiędzy nakładami, a źródłami finansowania wynikają stąd, że nie wszystkie gminy podały źródła finansowania dla realizacji swoich inwestycji. Kwoty w kol. 99 i 102 dotyczą jedynie Miasta Lublin oraz gminy Jastków.

Powyższe oznacza, że UML nie uzyskał wszystkich danych potrzebnych do rzetelnego sporządzenia Formularza na potrzeby V AKPOŚK. W piśmie przewodnim, skierowanym do Departamentu Rolnictwa i Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego (dalej: UMWL), do tego formularza ani w jego treści (np. w kolumnie 114 – uwagi) nie zawarto informacji o tym, że nie wszystkie gminy z terenu aglomeracji Lublin przekazały do UML kompletne dokumenty potrzebne do jego prawidłowego wypełnienia.

(akta kontroli, tom II str. 292-331)

²⁵ W tym: 65 104, 832 tys. zł (w tym 64 089,8 z MPWiK) stanowiły środki własne gmin a 109 086,1 tys. zł – POLiŚ/RPO.

Gmina miejska Lublin od 1 stycznia 2018 r. zobligowana była art. 93 uPW, do przygotowania i przekazywania PGW dokumentacji i sprawozdań dotyczących działań prowadzonych w aglomeracji Lublin w ramach KPOŚK. Przed 1 stycznia 2018 r. gmina wiodąca w aglomeracji zobowiązana była do przekazywania takich informacji marszałkowi województwa postanowieniami art. 43 ust. 3c i 3e ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. Przed 2020 r. nie doszło do zawarcia przez gminy uczestniczące w aglomeracji (siedem JST) porozumienia regulującego zasady współdziałania przy realizacji przedsięwzięć KPOŚK oraz nie określono wzajemnych obowiązków i uprawnień gmin, związanych z udziałem w aglomeracji, w szczególności w kwestiach istotnych dla rzetelnego wykonywania obowiązków gminy wiodącej przez Miasto Lublin. Do podpisania takiego porozumienia doszło 1 października 2020 r. w związku z wykonywaniem zadań związanych z aktualizacją obszaru i granic aglomeracji Lublin. Gminy uczestniczące w aglomeracji zawarły wówczas porozumienie w sprawie współdziałania przy realizacji zadania polegającego na aktualizacji obszaru i granic tej aglomeracji.

W formularzu na potrzeby V AKPOŚK (przesłanym 20 kwietnia 2017 r.²⁶ przez UML do UMWL) w zakresie terminów rozpoczęcia inwestycji dotyczących sieci kanalizacyjnej, (kolumny 38 i 40) przyjęto 2018 r., a nie jak podał MPWiK w swoim formularzu na potrzeby V AKPOŚK – 2017. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że MPWiK w swoim formularzu na potrzeby AKPOŚK w 2017 r. podało terminy dla Miasta Lublin dotyczące realizacji projektu pn. „Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie”. Z kolei w formularzu przekazanym do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego zostały uwzględnione najpóźniejsze terminy rozpoczęcia prac przedstawione w formularzach na potrzeby V AKPOŚK przez Gminę Konopnica i Gminę Świdnik.

(akta kontroli, tom II str. 292-320)

Sucha masa osadów powstających na oczyszczalni ścieków wg AKPOŚK 2017 r. wyniosła początkowo 6 603 Mg s.m./rok a jej ilość po zrealizowaniu wszystkich inwestycji po 2021 r. ma wynieść 7 200 Mg s.m./rok. Natomiast w dokumentacji uzyskanej z UML i sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za 2018 r. i 2019 r., wykazano jej masę: 7 559 Mg s.m. w 2018 r. oraz 7 487 Mg s.m. w 2019 r. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że ilość suchej masy osadów w poszczególnych latach może być różna, gdyż na objętość oraz wagę osadów wpływają następujące czynniki: ilość i charakter zanieczyszczeń w ściekach, technologia oczyszczania, sposób przeróbki osadów, rodzaj i ilość reagentów stosowana do przerabiania osadów i inne.

Przewidywana ilość osadów ściekowych po zrealizowaniu inwestycji w roku 2021 – 7 200 Mg s.m./rok została wskazana w ankiecie V AKPOŚK na podstawie ilości osadów w latach poprzedzających tj. 2013 r. – 6409 Mg s.m., 2014 r. – 6791 Mg s.m., 2015 r. – 6603 Mg s.m. Wyższa rzeczywista sucha masa osadów ściekowych w latach 2018-2019 wynika z większego ładunku zanieczyszczeń dopływającego w ściekach surowych do oczyszczalni i większej skuteczności odwadniania osadów w mechanicznej stacji odwadniania osadów (wymiana pras na wirówki w styczniu 2016 roku).

W formularzu na potrzeby VI AKPOŚK, wykazano rzeczywiste wartości suchej masy osadów: stan istniejący 7 599 Mg a jej ilość po zrealizowaniu wszystkich inwestycji ma wynieść 8 000 Mg.

(akta kontroli, tom II str. 265-291, 304-317, 332-498)

²⁶ Data wpływu do UMWL.

1.3.2. Pomiędzy przesłanym do Departamentu Rolnictwa i Środowiska UMWL²⁷, przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Lublin, Formularzem na potrzeby V AKPOŚK a załącznikiem nr 2: Wykaz aglomeracji oraz przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017 wystąpiły rozbieżności, które dotyczyły:

- liczby przydomowych oczyszczalni ścieków: Formularz – 500 (kolumna 20) a załącznik nr 2 AKPOŚK 2017 – 685 (kol. 17);
- długości sieci kanalizacyjnej planowanej do budowy: Formularz – 209,6 (kol. 29) a załącznik nr 2 AKPOŚK 2017 – 203,94 (kol. 27);
- niezbędnych nakładów inwestycyjnych na budowę sieci kanalizacyjnej [tys. zł]: Formularz – 113 076,39 tys. zł (kol. 31) a załącznik nr 2 AKPOŚK 2017 – 110 027,24 tys. zł (kol. 28);
- nakładów inwestycyjnych niezbędnych do realizacji inwestycji [tys. zł] na sieci kanalizacyjne: Formularz – 139 186,2 tys. zł (kol. 93) a załącznik nr 2 AKPOŚK 2017 – 136 135 tys. zł (kol. 98);
- nakładów inwestycyjnych niezbędnych do realizacji inwestycji [tys. zł] ogółem: Formularz – 246 008,9 tys. zł (kol. 98) a załącznik nr 2 AKPOŚK 2017 – 242 957,7 tys. zł (kol. 103).

W tej sprawie Dyrektor Departamentu Środowiska i Zasobów Naturalnych UMWL wyjaśnił, że zgodnie z pismem Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie²⁸ z dnia 1 września 2016 r., wszystkie formularze V AKPOŚK zostały przekazane (zarówno w formie elektronicznej jak i papierowej) pismem z dnia 17 listopada 2016 r., (ostatnia wersja formularza nadesłana przez UM Lublin została przekazana do KZGW w kwietniu 2017 r.). Zgodnie z ww. pismem Prezesa KZGW obowiązkiem Marszałka Województwa Lubelskiego było zestawienie danych w odpowiedniej formie (tj.: w formie tabeli zbiorczej wspólnej dla wszystkich aglomeracji woj. lubelskiego) oraz przekazanie w formie elektronicznej i papierowej poszczególnych formularzy oddzielnych dla każdej aglomeracji. Z wiedzy pracowników UMWL wynika również, że pełną weryfikację danych zawartych w formularzach zbieranych na potrzeby V AKPOŚK przeprowadzał Prezes KZGW, odpowiedzialny także za opracowanie końcowego dokumentu podlegającego zgodnie z obowiązującym na tamten czas art. 43 ust. 3, pkt 4c uPW akceptacji przez Radę Ministrów. Reasumując, Marszałek Województwa Lubelskiego nie dokonał zmian danych w formularzu V AKPOŚK przekazanym przez Urząd Miasta Lublin, a sam formularz został przekazany w niezmienionej formie Prezesowi ZKGW w celu sporządzenia załącznika nr 2 AKPOŚK 2017. Dlatego też, Marszałek Województwa Lubelskiego nie posiada wiedzy na temat powstałych rozbieżności.

W pozostałym zakresie dane przekazane w Formularzu na potrzeby V AKPOŚK do UMWL były zgodne z AKPOŚK 2017.

(akta kontroli, tom II str. 292-317, 499-502)

1.3.3. Zakres zadań zaplanowany na potrzeby V aktualizacji KPOŚK, a następnie realizowany po przyjęciu AKPOŚK 2017, zapewni spełnienie przez aglomerację dwóch warunków dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych²⁹, tj.:

- wydajność OŚ będzie odpowiadała przynajmniej ładunkowi generowanemu na obszarze aglomeracji³⁰ oraz

²⁷ W czasie realizacji czynności kontrolnych Departamentu tego nie było w strukturach UMWL.

²⁸ Dalej: KZGW.

²⁹ Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40, dalej: dyrektywa 91/271/EWG.

³⁰ RLM aglomeracji Lublin to 551 450 a RLM OŚ – 694 833.

- jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni będzie zgodna z wymaganiami określonymi w przepisach uPW i przepisach wykonawczych³¹.

W AKPOŚK 2017 nie wykazano wskaźnika zbierania sieci na poziomie trzeciego warunku określonego dyrektywą 91/271/EWG, tj. wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Oznacza to wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie 98% dla aglomeracji o RLM > 100 000. Pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków, zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji. W AKPOŚK 2017 podano, iż w 2016 r. wskaźnik zbierania sieci wyniósł 94% a po realizacji inwestycji ma wynieść 97%. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że wskaźnik zbierania sieci wg aktualnego stanu (w formularzu to 31 października 2016 r.) w dokumentach na potrzeby V AKPOŚK zarówno w tabeli przekazanej przez MPWiK, jak i w tabeli przekazanej przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Lublin wynosił 94%. (kol.17/kol.16 – dla RLM rzeczywistych mieszkańców lub iloraz sumy kolumn: 23+24+25 i kol.10 dla RLM mieszkańców, przemysłu i osób czasowo przebywających, czyli miejsc noclegowych). Wskaźnik 95,38% pojawia się w materiałach roboczych wniosku o zmianę uchwały aglomeracyjnej, która miała miejsce w grudniu 2016 r. Przy jego wyliczeniu nie uwzględniono mieszkańców korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków, dlatego jest wyższy niż 94%. Wskaźniki wg sprawozdań wynikają z faktu budowy kanalizacji i podłączania nowych mieszkańców i przemysłu dotychczas korzystających ze zbiorników bezodpływowych. Nie we wszystkich gminach była realizowana budowa planowanych w V AKPOŚK sieci kanalizacyjnych (Niemce, Jastków). Aglomeracja została umieszczona w V AKPOŚK pomimo, iż wskaźnik w kolumnie 30 został wyliczony jako 97%. W wyjaśnieniach z 12 maja 2017 r., przekazanych na adresy: departament.zasobow.wodnych@mos.gov.pl oraz kaposk@kzgw.gov.pl, w formularzu zgłaszania uwag do projektu V AKPOŚK wskazano, że do kanalizacji sanitarnej zaplanowano (po zrealizowaniu projektów w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej) podłączenie do sieci ok. 50% zbiorników bezodpływowych gromadzących ścieki przemysłowe tj. 5795 RLM (50% * 11589 z kol. 27), co spowoduje zmianę wskaźnika zbierania sieci na 98,1%. Przyrost liczby mieszkańców po realizacji planowanych inwestycji dotyczących sieci kanalizacyjnych, określony w tym dokumencie, to 18 355.

(akta kontroli, tom II str. 292-331)

1.3.4. W AKPOŚK 2017 dla aglomeracji wskaźniki zbierania sieci (% RLM korzystających z sieci) oraz przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców po realizacji planowanych inwestycji dotyczących sieci kanalizacyjnych określono na podstawie danych będących w posiadaniu MPWiK oraz pozyskanych przez tę Spółkę z gmin wchodzących w skład aglomeracji Lublin. Odpowiadały one danym o liczbie stałych mieszkańców oraz osób czasowo przebywających na terenie objętym planowanymi inwestycjami w zakresie sieci kanalizacyjnej. Przy ustalaniu tych wskaźników nie brano pod uwagę prognoz demograficznych. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że dokument „Założenia do wypełniania formularza na potrzeby piątej aktualizacji KPOŚK” nie zawierał wymogu uwzględniania prognoz demograficznych przy określaniu wskaźników zbierania ścieków siecią i przyrostów rzeczywistych mieszkańców po realizacji inwestycji.

(akta kontroli, tom II str. 318-331, 503-556)

³¹ Warunek spełniono zanim V AKPOŚK zaczął obowiązywać.

1.3.5. Zakres planowanych inwestycji zawartych w AKPOŚK 2017 był rzeczowo zgodny z obowiązującą w 2017 r. uchwałą nr XXV/367/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z 30 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji Lublin. Jednak w UML nie było danych dotyczących spójności planowanych przedsięwzięć w gminach wchodzących w skład aglomeracji Lublin z uchwalonymi przez rady tych gmin wieloletnimi planami rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych. Zakres rzeczowy zadań dotyczących Miasta Lublin odpowiadał przedsięwzięciom ujętym w Wieloletnim Planie Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych MPWiK na lata 2018-2023³². Jednak zakończenie realizacji inwestycji określono w Planie 2018-2023 na 2022 r. podczas gdy w AKPOŚK 2017 na 2021 r. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że *Plan 2018-2023 obejmuje zakres zadań w szerszej perspektywie czasowej niż zgłoszone do realizacji w ramach KPOŚK. W V AKPOŚK zgłoszono zadania realizowane w ramach projektu unijnego pn. Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie - Etap III (POLiŚ Działanie 2.3).*

(akta kontroli, tom II str. 292-331, 628-650)

1.3.6. W okresie objętym kontrolą Miasto Lublin posiadało trzy regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków przyjęte: uchwałą Nr 869/XXXVII/2006 Rady Miasta Lublin z dnia 26 stycznia 2006 r. w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na terenie Miasta Lublin (zmienioną uchwałą Nr 33/IV/2007 Rady Miasta Lublin z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 869/XXXVII/2006 z dnia 26 stycznia 2006 r. w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na terenie Miasta Lublin), uchwałą Nr 73/III/2019 Rady Miasta Lublin z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Lublin oraz uchwałą Nr 648/XX/2020 Rady Miasta Lublin z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Lublin. Obowiązujący regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków był zgodny z wymaganiami art. 19 ust. 5 uzw oraz warunkami postanowienia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Lublinie PGW dotyczącymi gospodarki ściekowej. Regulamin z 2006 r. był zgodny z obowiązującym ówczesnie art. 19 ust. 2 uzw.

(akta kontroli, tom II str. 557-627)

W obowiązującym, w czasie kontroli NIK, regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków uregulowano kwestie dotyczące odprowadzania ścieków oraz możliwości podłączania do sieci kanalizacyjnej. W § 2 postanowiono, że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek zapewnić zdolność posiadanych urządzeń kanalizacyjnych gwarantującą odprowadzanie ścieków w ilości określonej w umowie, nie mniejszej niż 0,3 m³ na dobę. W § 3 podano, że do obowiązków przedsiębiorstwa należy, m.in. utrzymywanie w sprawności technicznej urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, w tym niezwłoczne usuwanie awarii urządzeń będących w posiadaniu przedsiębiorstwa. W rozdziale 5 określono warunki przyłączenia do sieci, tj. osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci zobowiązana została do złożenia wniosku do przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego o przyłączenie do sieci kanalizacyjnej, który powinien zawierać:

1) dane dotyczące identyfikacji wnioskodawcy wraz z danymi kontaktowymi wnioskodawcy;

³² Dalej: *Plan 2018-2023*. Został on opracowany na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (dalej: uzw) i przyjęty uchwałą Rady Miasta Lublin 16 listopada 2017 r. nr 969/XXXVI/2017.

- 2) adres przyłączanej nieruchomości lub numer ewidencyjny działki;
- 3) określenie: rodzaju instalacji odbiorczych, ilości i przeznaczenia wody oraz charakterystyki jej zużycia, ilości i rodzaju ścieków, informacje określające charakterystykę techniczną obiektu, do którego będzie dostarczana woda lub z którego odprowadzane będą ścieki, w szczególności: przeznaczenie obiektu, sposobu zagospodarowania nieruchomości i powierzchnię użytkową, planowanego termin rozpoczęcia poboru wody i odprowadzania ścieków.

W regulaminie tym sprecyzowano, że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określa warunki przyłączenia do sieci wodociągowo-kanalizacyjnych w terminie nie dłuższym niż 21 dni roboczych od daty złożenia wniosku, chyba że inny termin wynika z przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Warunki przyłączenia określają: miejsce przyłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej instalacji odbiorcy usług; ilość dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków; wymagania dotyczące: doboru i miejsca zainstalowania wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego ścieków oraz jakości odprowadzanych ścieków. Warunki przyłączenia są ważne 2 lata od dnia ich wydania, chyba że przepisy prawa powszechnie obowiązującego stanowią inaczej. Warunki przyłączenia stanowią podstawę do opracowania dokumentów wymaganych przepisami Prawa budowlanego.

(akta kontroli, tom II str. 560-564)

1.3.7. W zakresie przyłączania nowych użytkowników do sieci kanalizacyjnych, w tym nowo wybudowanych sieci w Lublinie zaplanowano poniżej wymienione przedsięwzięcia, ujęte w Planie: 2018-2023:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (o długości 5 km wraz z 1 przepompownią) w dzielnicach Śródmieście i Rury w Lublinie, roboty prowadzone będą w następujących ulicach: Wapiennej, Biskupiej, Dojazdowej, Podleśnej, Barwnej, Floriańskiej, Białkowska Góra, Niskiej, Nadbystrzyckiej;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (2,5 km) w północnych dzielnicach Miasta Lublina, roboty prowadzone będą w ulicach: Nasturcjowej, Peoniowej, Przymieszczańskiej, Mieszcząskiej, Przygodnej, al. Warszawskiej, Sąsiedzkiej, Romanowskiego, Paśnikowskiego;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej w ul. Skowronkowej od al. Warszawskiej do granicy miasta oraz budowę sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej w ul. Skowronkowej od al. Warszawskiej do włączenia do kolektora AS (łącznie 6 km wraz z 2 przepompowniami), roboty prowadzone będą w ul. Skowronkowej i al. Warszawskiej;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Wspólnej z włączeniem do istniejącego kolektora sanitarnego DN 180 etap I oraz budowę sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Wspólnej z włączeniem do istniejącego kolektora sanitarnego DN180 etap II (łącznie 0,3 km), roboty prowadzone będą w ul. Wspólnej;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (długości 8 km wraz z 4 przepompowniami) w rejonie ul. Lipskiej i Stary Gaj w Lublinie, roboty prowadzone będą w ulicach: Krężnickiej, Lipskiej, Stary Gaj, Tęczowej, Stare Torowisko, Zagajnikowej, Modrej, Świeżej, Ziółowej;
- przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Smoluchowskiego (1,8 km), roboty prowadzone będą w ul. Smoluchowskiego;
- przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej (0,5 km) wzdłuż ul. Grygowej (w kanale zbiorczym pod stacją rozrządową PKP Majdan Tatarski) w Lublinie; roboty prowadzone będą w ul. Grygowej i Rataja;
- przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej w pobliżu ul. Bernardyńskiej oraz przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej (łącznie 0,7 km) w al. Solidarności w Lublinie, roboty prowadzone będą w ulicach: Bernardyńskiej, Żmigród, al. Solidarności, Browarnej, Probstwo;

- przebudowa kolektora B i sieci kanalizacji sanitarnej (0,6 km) w rejonie ul. Dolnej Panny Marii w Lublinie, roboty prowadzone będą w ul. Dolnej Panny Marii i Rusalka;
- budowa sieci kanalizacyjnych w dzielnicy Ponikwoda (11 km wraz z 1 przepompownią), roboty prowadzone będą w ulicach: Kolejowej, Wrzosowej, Palmowej, Orzechowej, Majerankowej, Czernicowej, Dożynkowej, Sekwojowej, Narcyzowej, Kminkowej, Brzozowej, Pistacjowej, Trześniowskiej, Daktylowej, Paprociowej, Lubczykowej, Żurawinowej;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (6 km wraz z 2 przepompowniami) w rejonie ulic Skowronkowej i Sławinkowskiej;
- budowa przedłużenia kolektora TIV (3 km wraz z 1 przepompownią) do granic Miasta wraz z modernizacją istniejącego odcinka (6,4 km wraz z przebudową 4 przepompowni), roboty prowadzone będą w ulicach: Krężnickiej, Marzanny, Cienistej, Niezapominajki;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (4 km) w starej części ul. Poligonowej ulicach bocznych, ul. Poligonowej 1 i ul. Raginisa;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (4,2 km wraz z 2 przepompowniami) w al. Warszawskiej, ul. Głównej i ul. Kmiecej;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej (1 km) w ul. Raginisa, Bołbotta i Gołębiowskiego.

Powyższe inwestycje, ujęto w V AKPOŚK w ramach projektu „Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie – etap III. (POLiŚ Działanie 2.3)”³³, o łącznej wartości 69 734 tys. zł. Zaplanowano sfinansować ze środków własnych MPWiK w kwocie 44 455 tys. zł i z zewnętrznych źródeł finansowych w kwocie 25 279 tys. zł.

W Planie 2018-2023 przewidziano także budowę i przebudowę infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej (w tym związaną z realizacją inwestycji drogowych) m.in. w ulicach: Abramowickiej, odcinku drogi łączącej ul. Kunickiego z Wrotkowską, przedłużeniu Lubelskiego Lipca'80, Sławinek, Głównej, przedłużeniu Dekutowskiego, Dojazdowej, przedłużeniu Węglarza; Droga Męczenników Majdanka, Doświadczalnej, Koryznowej, Rumiankowej, al. Unii lubelskiej, Toczyskiego, Wierzbowej, Lotniczej, Bukowej, Akacjowej, Jesionowej, Lotniczej, Topolowej, Dubois, Sikorskiego, Emilii Plater, Partyzantów, Koło, Vetterów, Bohaterów Monte Cassino, Leszka, Goździkowej, Dębowej, Urmowskiego, Diamentowej, Szczecińskiej, Lubartowskiej, al. Kraśnickiej. Powyższe inwestycje zaplanowano sfinansować ze środków własnych MPWiK w kwocie 11 256 tys. zł.

Efektem powyższych inwestycji wg Planu 2018-2023 miała być racjonalizacja odprowadzania ścieków realizowana przez: modernizację wyeksploatowanych sieci kanalizacyjnych oraz innych utrudniających eksploatację, ograniczając przedostawanie się ścieków do gruntu i eliminując jego zanieczyszczanie a także budowę nowych sieci kanalizacyjnych na terenach nieskanalizowanych, w tym przy współudziale mieszkańców, w celu likwidacji szamb oraz modernizację oczyszczalni ścieków Hajdów.

(akta kontroli, tom II str. 628-651)

1.3.8. Projekt formularza na potrzeby VI aktualizacji KPOŚK przesłano 27 listopada 2020 r. Po jego wysłaniu (do zakończenia kontroli NIK) nie wpłynęła do WOŚ informacja zwrotna dotycząca jego weryfikacji ani poprawności danych zawartych w formularzu i ich ostatecznego przyjęcia przez RZGW lub KZGW.

(akta kontroli, tom II str. 265-291, 318-331)

³³ Budowa i przebudowa sieci wod.-kan., w zakresie kanalizacji (Kontrakty: 11/111, 11/1/2, 11/1/3, 11/1/4, 11/2, 111/1, 111/2, 111/3/1, 111/3/2, VI, VII, VIII, IX, X, XI).

Zaproponowane w ankiecie do VI AKPOŚK przedsięwzięcia trwające i planowane do realizacji na terenie aglomeracji do końca 2027 r. przewidują spełnienie poniższych warunków dyrektywy 91/271/EWG, tj.:

- wydajność OŚ będzie odpowiadała przynajmniej ładunkowi generowanemu na obszarze aglomeracji oraz
- jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni będzie zgodna z wymaganiami określonymi w przepisach uPW i przepisach wykonawczych do tej ustawy.

Ujęte w projekcie VI aktualizacji KPOŚK³⁴ przedsięwzięcia trwające i planowane do realizacji na terenie aglomeracji do końca 2027 r. przewidują spełnienie ostatniego warunku dyrektywy 91/271/EWG. W projekcie tym podano, że aktualny % skanalizowania aglomeracji Lublin wynosi 99,33% natomiast % skanalizowania aglomeracji po zrealizowaniu inwestycji wyniesie 100%.

(akta kontroli, tom II str. 277-291, 651-653)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie dotyczącym planowania zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji i obszarach poza aglomeracją, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

1.4. Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji (KPOŚK)

1.4.1. Stan oraz postępy i uzyskiwane efekty w realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017 monitorowano w UML na podstawie przekazanych przez MPWiK pismami z: 25 stycznia 2019 r. oraz 7 lutego 2020 r. sprawozdań z realizacji KPOŚK za 2018 i 2019 r.

(akta kontroli, tom II str. 335-343, 445-461)

W sprawie nieprowadzenia przez WOŚ analiz stanu i postępów realizacji oraz uzyskiwanych efektów przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017, w tym wskaźników zbierania ścieg (% RLM korzystających z sieci) oraz przyrostu liczby rzeczywistych mieszkańców podłączonych do sieci, Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że *inwestycje w ramach KPOŚK zaplanowane na terenie Miasta Lublin zostały zrealizowane zgodnie z założonym wcześniej harmonogramem. W związku z tym na terenie Miasta Lublin wskaźniki zbierania ścieg oraz przyrost mieszkańców przyłączonych do sieci następował zgodnie z planem. WOŚ nie prowadził analiz stanu i postępów realizacji oraz uzyskiwanych efektów przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017, w tym wskaźników zbierania ścieg oraz przyrostu liczby rzeczywistych mieszkańców przyłączonych do sieci. Wskaźniki te mają bezpośredni związek z realizacją inwestycji na terenie gmin – członków aglomeracji. Zapisy ustawy uPW nie dają podstaw gminie wiodącej do nadzorowania postępów realizacji inwestycji na terenach innych gmin w aglomeracji.*

(akta kontroli, tom II str. 654-657)

W UML posiadano informacje i dane dotyczące realizacji zadań na terenie aglomeracji (ze wszystkich gmin wchodzących w jej skład) ujętych w AKPOŚK 2017, wymagane do sporządzenia sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2018 r. i 2019 r., w postaci ankiet sprawozdawczych z realizacji KPOŚK za te lata. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK: za 2018 r. wskaźnik zbierania ścieg wyniósł 95,6% a za 2019 r. – 95,79%. Natomiast przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców podłączonych do sieci w 2018 r. wyniósł 1 750 osób a w 2019 r. 1 281.

(akta kontroli, tom II str. 335-496)

³⁴ https://bip.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/bip/dostep_do_informacji/Konsultacje_AKPOSK/Zalacznik_AKPOSK.xls

1.4.2. Dane przekazane przez siedem gmin, w postaci ankiet sprawozdawczych z realizacji KPOŚK za 2018 r. były poprawne, jedynie dane przygotowane przez MPWiK dla aglomeracji Lublin wymagały drobnych korekt, dokonanych w trybie roboczym. W kolumnie 75 ankiety – „ilość oczyszczanych ścieków komunalnych ogółem w ciągu roku [tys. m³/r]”, po uwadze pracownika Wydziału Zarządzania Środowiskiem PGW (przesłanej e-mailem), dokonano zmiany z 23 866,3 na 19 283,3³⁵. Uzupełniono także dodatkowe informacje raportowe w kolumnach 127, 128 i 129.

Dane przekazane przez cztery gminy (Lublin, Wólka, Konopnica i Świdnik), w postaci ankiet sprawozdawczych z realizacji KPOŚK za 2019 r. były poprawiane. Gminy: Głusk, Niemce oraz Jastków po konsultacjach z UML i MPWiK dokonały uzasadnionych korekt.

W sprawie przyczyn podania nieprawidłowych danych lub ich braku w pierwszych wersjach tych sprawozdań nadesłanych przez wyżej wymienione gminy, Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że *pracownicy WOŚ zajmujący się opracowaniem corocznego sprawozdania z realizacji KPOŚK nie wzywali pisemnie do poprawy złożonych sprawozdań. Poprawa sprawozdań następowała jednak po wstępnej analizie przesłanych informacji przez pracowników Wydziału we współpracy z MPWiK, a następnie telefonicznym przekazaniu pracownikom urzędów gmin z terenu aglomeracji, że dane zawarte w sprawozdaniu zawierały braki lub błędy w podanych informacjach.*

Dane przygotowane przez MPWiK dla aglomeracji Lublin w ankiecie sprawozdawczej za 2019 r. wymagały drobnych, technicznych korekt, dokonanych w trybie roboczym, analogicznie jak rok wcześniej. W kolumnie 16 ankiety podano pełny tytuł uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji Lublin oraz jej promulgator (wcześniej podano jej numer i datę) a w kolumnie 69 podano docelową maksymalną projektową dobową przepustowość OŚ – 135 000 [m³/d]³⁶. Sprawozdania z realizacji KPOŚK przekazywano PGW w terminach określonych w art. 89 ust. 1 uPW, tj. za 2018 r. – 31 stycznia, za 2019 r. – 26 lutego roku następnego. Poprawione sprawozdania zostały przekazane w terminie 14 dni od informacji PGW w sprawie drobnych korekt.

(akta kontroli, tom II str. 335-496, 655-658)

1.4.3. Realizacją poszczególnych przedsięwzięć na terenie Miasta Lublin ujętych w AKPOŚK 2017 – zarówno w zakresie rzeczowym, jak i finansowym zajmował się MPWiK³⁷. W latach 2018-2020 (III kwartał) Spółka ta realizowała m.in. następujące przedsięwzięcia w zakresie gospodarki ściekowej:

- przebudowę OŚ Hajdów (cztery kontrakty³⁸);
- budowę sieci kanalizacji sanitarnej (11 kontraktów, w tym jeden dotyczył też modernizacji sieci³⁹);
- przebudowę sieci kanalizacji sanitarnej (cztery kontrakty⁴⁰),
- budowę instalacji fotowoltaicznej do produkcji energii odnawialnej na terenie OŚ Hajdów (projekt ujęty w AKPOŚK 2017) – realizacja zakończona 31 lipca 2020 r.

³⁵ Wg instrukcji w tej kolumnie należało wpisać ilość ścieków zebranych tylko siecią kanalizacyjną dedykowaną dla danej OŚ.

³⁶ Taką samą wykazano w kolumnie 68 - maksymalna projektowa dobową przepustowość OŚ.

³⁷ Jego działalność w tym zakresie zbadano w ramach kontroli nr P/20/046 – Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych, Wystąpienie Pokontrolne LLU.410.023.05.2020, obszar 1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej.

³⁸ Kontrakty: I/1a (system napowietrzania) – kontrakt z najdłuższym, w ramach Projektu, planowanym terminem zakończenia realizacji – 20 września 2022 r., I/1b (przebudowa osadników wtórnych i pozostałe działania poprawiające pracę oczyszczalni), I/3 (zarządzanie energią) i I/5 (inwestycje sieciowe).

³⁹ Kontrakty: II/1/1 (5,33 km – zrealizowany w części 3,44 km wybudowanej sieci), II/1/2 (2,58 km), II/1/3 (5,81 km), II/1/4 (0,3 km – zrealizowany), II/2 (8,1 km), VI (10,5 km), VII (6,3 km), VIII (3,15 km oraz 6,4 km dot. budowy przedłużenia kolektora TIV oraz modernizacji istniejącego odcinka), IX (3,7 km), X (4,16 km) i XI (1,18 km – zrealizowany). Łącznie wybudowano 4,92 km sieci.

⁴⁰ Kontrakty: III/1 (1,4 km – zrealizowany), III/2 (0,56 km), III/3/1 (0,77 km - zrealizowany) i III/3/2 (0,6 km wraz z przebudową kolektora B) dotyczyły modernizacji sieci według nomenklatury AKPOŚK 2017. Łącznie zrealizowano 2,17 km.

UML nie posiadał szczegółowych danych (poza wykazanymi w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za 2018 i 2019 r.) dotyczących realizowanych inwestycji w gminach wchodzących w skład aglomeracji Lublin w zakresie rzeczowym i finansowym. W tej sprawie Dyrektor WOŚ wyjaśniła, że *nie dysponuje informacjami na temat inwestycji realizowanych na terenach innych jednostek samorządu terytorialnego*.

W ramach weryfikacji informacji dotyczących inwestycji realizowanych na terenach gmin wchodzących w skład aglomeracji (poza Lublinem), uzyskano⁴¹ dane dotyczące: realizacji przedsięwzięć w ramach KPOŚK w okresie od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 30 września 2020 r. oraz finansowania realizacji przedsięwzięć w ramach KPOŚK w tym terminie. W przypadku części gmin nie były one spójne z tymi, które zostały wykazane w ankietach sprawozdawczych (przekazanych do WOŚ UML) z realizacji KPOŚK z lat poddanych kontroli, np.:

- Gmina Głusk w sprawozdaniu za 2018 r. wykazała źródła finansowania realizacji przedsięwzięć w postaci: środków własnych – 4 467 tys. zł oraz funduszy zagranicznych – 1 027 tys. zł, natomiast w informacjach przekazanych na potrzeby NIK było to odpowiednio: 1 369 tys. zł oraz 5 070 tys. zł, w sprawozdaniu za 2019 r. wykazała źródła finansowania realizacji przedsięwzięć w postaci: środków własnych – 2 100 tys. zł oraz funduszy zagranicznych – 3 300 tys. zł, natomiast w informacjach przekazanych na potrzeby NIK było to odpowiednio: 2 623 tys. zł oraz 3 306 tys. zł;
- Gmina Niemce w sprawozdaniu za 2018 r. wykazała brak nakładów finansowych, natomiast w informacjach przekazanych na potrzeby NIK było to 100 tys. zł;
- Miasto Świdnik nie przekazało informacji dotyczących realizacji przedsięwzięć w ramach KPOŚK w okresie od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 30 września 2020 r., ponieważ Przedsiębiorstwo wodno – kanalizacyjne „Pegimek” w Świdniku nie było w stanie odnieść się do planowanych okresów realizacji i faktycznego ich wykonania a co za tym idzie ewentualnych opóźnień w realizacji przedsięwzięć. Poza tym kwoty dotyczące finansowania realizacji przedsięwzięć⁴² w 2018 r. i 2019 r. wykazane w sprawozdaniach z realizacji KPOSK były wyższe o odpowiednio: 331 tys. zł i 669 tys. zł od tych które zostały przekazane w ramach niniejszej kontroli bezpośrednio do NIK.

Oznacza to, że powyższe dane nie były spójne.

(akta kontroli, tom I str. 56-64, tom II str. 335-495, 655-689)

1.4.4. W 2018 r. wskaźnik zbierania siecią dla obszaru Miasta Lublin wchodzącego w skład aglomeracji (według informacji przekazanych w sprawozdaniach przez MPWiK) wyniósł 98,54% a w 2019 r. 98,6%. Natomiast przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców podłączonych do sieci, wykazany w ankietach sprawozdawczych z realizacji KPOSK, w 2018 r. wyniósł 26 osób a w 2019 r. 202 osoby.

(akta kontroli, tom II str. 335-343, 445-461)

1.4.5. Zaplanowane w AKPOŚK 2017 terminy zakończenia inwestycji w zakresie:

- budowy sieci kanalizacyjnych – 31 grudnia 2021 r.,
- modernizacji sieci wcześniej wybudowanych – 31 grudnia 2020 r.,
- przebudowy OŚ – 31 grudnia 2021 r.,

uniemożliwiają zweryfikowanie czy wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia zostaną wykonane w terminie określonym w tym dokumencie, m.in. dlatego, że w czasie przeprowadzania kontroli NIK nie zostało jeszcze opracowane sprawozdanie

⁴¹ Na podstawie art. 29 ust. 1. pkt 2) lit. f) ustawy o NIK.

⁴² Ze środków Pegimek.

z realizacji V aktualizacji KPOŚK za 2020 r.⁴³. Jednak długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej i odebranej w 2018 i 2019 r. wynosząca łącznie 51,5 km (31,4 km w 2018 r. oraz 20,1 km w 2019 r.) była znacznie mniejsza od założonych w V AKPOŚK do zrealizowania 203,9 km do końca 2021 r. Także przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców podłączonych do sieci w 2018 r. wynoszący 1 750 osób a w 2019 r. 1 281 (łącznie 3 031) był znacznie mniejszy od założonych w V AKPOŚK do zrealizowania 18 355 osób do końca 2021 r. Budzi to wątpliwości NIK co do możliwości osiągnięcia założonej wartości.

(akta kontroli, tom II str. 304-317, 335-495)

1.4.6. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK sporządzonych przez PGW za 2018 i 2019 r. znajdowały się takie same dane dotyczące aglomeracji Lublin, jak w sprawozdaniu przekazanym przez Prezydenta Miasta Lublin.

(akta kontroli, tom II str. 370-379, 480-495)

1.4.7. W latach 2018-2020 (III kwartał) MPWiK realizował następujące przedsięwzięcia w zakresie gospodarki ściekowej inne niż ujęte w AKPOŚK 2017⁴⁴:

- 12 przedsięwzięć dotyczących budowy/przebudowy infrastruktury kanalizacyjnej związanej z realizacją inwestycji drogowych (łącznie 9,5 km) – na koniec września 2020 r. zrealizowano osiem (łącznie 5,4 km) oraz
- 23 przedsięwzięcia dotyczące budowy/przebudowy/modernizacji infrastruktury kanalizacyjnej (6,6 km) – na koniec września 2020 r. zrealizowano 21 przedsięwzięć w całości oraz jedno w części (łącznie 5,8 km).

W okresie objętym kontrolą opracowywano również dokumentację projektową (łącznie dla 16 przedsięwzięć) oraz systematycznie dokonywano wykupu infrastruktury kanalizacyjnej wykonanej przez inwestorów zewnętrznych.

Poza MPWiK w 2018 r. jedno zadanie (nie ujęte AKPOŚK 2017) zrealizował ZDiM. Była to przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Poziomkowej. W ramach tego zadania przebudowano 256,6 m sieci kanalizacji sanitarnej, którą przekazano w użytkowanie MPWiK⁴⁵. Było to zadanie zrealizowane zgodnie z planem jednostkowym dochodów i wydatków o wartości 172,4 tys. zł i sfinansowane ze środków budżetu Miasta Lublin.

(akta kontroli, tom I str. 72-77, tom II str. 659-668)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej monitorowania realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji (KPOŚK), nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd podejmował skuteczne działania w celu opracowania uchwały na nowo definiującej aglomerację Lublin. Uchwała ta weszła w życie w grudniu 2020 r.

Prawidłowo nadzorowano planowanie przez MPWiK zadań z zakresu gospodarki ściekowej na terenie Miasta Lublin oraz monitorowano realizację tych zadań. W WOŚ rzetelnie sporządzano sprawozdania z realizacji KPOŚK. W latach 2018 – 2019 wzrosła liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji o 3 031 osób.

W ocenie NIK do stycznia 2020 r. nie wszystkie obowiązki związane z realizacją na terenie Miasta Lublin zadań w zakresie gospodarki ściekowej, przydzielono w WOŚ DIR Urzędu jego pracownikom w zakresach czynności. Nie określono, w sposób przejrzysty i spójny zadań polegających na: zapewnieniu opróżniania zbiorników

⁴³ Zgodnie z art. 89 uPW gminy przedkładają PGW, nie później niż do dnia 28 lutego 2021 r. sprawozdania z realizacji KPOŚK. A zgodnie z art. 91 uPW PGW przedkłada ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca łączne sprawozdanie z realizacji KPOŚK.

⁴⁴ Realizacją poszczególnych przedsięwzięć poza AKPOŚK 2017 – zarówno w zakresie rzeczowym, jak i finansowym zajmował się MPWiK. Kontrola nr P/20/046 – Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych (zrealizowana w MPWiK), Wystąpienie Pokontrolne LLU.410.023.05.2020, obszar 1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej.

⁴⁵ Protokół nr 13/2018 odbioru końcowego sieci kanalizacji z 20 lutego 2018 r.

bezodpływowych (w przypadku gdy właściciel nieruchomości nie zawarł umowy na opróżnianie zbiornika), prowadzeniu ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej), egzekwowania od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej obowiązku podłączenia tych nieruchomości do sieci, realizacji obowiązków gminy wiodącej wynikających z art. 93 uPW.

OBSZAR

2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze gminy

Opis stanu faktycznego

2.1. Postępowanie ze ściekami komunalnymi

2.1.1. Według danych pozyskanych przez Urząd z MPWiK, z sieci kanalizacji sanitarnej korzystało 325 925 (98,9%) mieszkańców Miasta Lublin na dzień 31.12.2018 r., 325 570 (98,9%) na dzień 31.12.2019 r. i 322 197 (98,9%) na dzień 30.09.2020 r., odpowiednio 345 (0,1%), 328 (0,1%) i 325 (0,1%) mieszkańców zbierało i oczyszczало ścieki w przydomowych oczyszczalniach ścieków, a 3 155 (1%), 3 142 (1%) i 3 094 (1%) zbierało je w zbiornikach bezodpływowych. Na terenie Miasta wytworzonych zostało ogółem 17 560,6 tys. m³ ścieków w 2018 r., 17 702,5 tys. m³ w 2019 r. i 12 657,5 tys. m³ w ciągu trzech kwartałów roku 2020. Za pomocą systemów kanalizacji sanitarnej zebrano i odprowadzono 17 404,5 tys. m³ (99,1%) ścieków w roku 2018, 17 549,3 tys. m³ (99,1%) w roku 2019 i 12 541,5 tys. m³ (99,1%) w ciągu trzech kwartałów roku 2020. W przydomowych oczyszczalniach ścieków oczyszczono 12,6 tys. m³ w 2018 r., 11 tys. m³ w 2019 r. i 8,9 tys. m³ w ciągu trzech kwartałów 2020 r., a w zbiornikach bezodpływowych w tych latach zebrano odpowiednio 139,2 tys. m³, 137,1 tys. m³ i 102,9 tys. m³ (0,8%). Z ww. ilości poza terenem aglomeracji Lublin powstawało w tych latach odpowiednio 4,5 tys. m³, 5,1 tys. m³ i 4,2 tys. m³ ścieków, w tym 0,2 tys. m³, 0,3 tys. m³ i 0,2 tys. m³ było gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych. Z prowadzonej w WOŚ ewidencji wynikało m.in., że przydomowych oczyszczalni ścieków było 169 według stanu na dzień 31.12.2018 r., 182 na 31.12.2019 r. i 202 na 30.09.2020 r. Niezgodną z tą ewidencją liczbę przydomowych oczyszczalni ścieków wykazano natomiast w sprawozdaniu GUS SG-01 za rok 2019, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wykazana przez WOŚ na potrzeby nin. kontroli NIK liczba zbiorników bezodpływowych wynosiła odpowiednio 2 676, 2 609 i 2 337. Uwzględniała ona jednak tylko zbiorniki aktywne na 31.12.2018 i 2019 r. (tj. opróżniane w tych latach), co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Według ww. danych:

- suma ścieków odprowadzonych systemem kanalizacyjnym, zbieranych i oczyszczanych w przydomowych oczyszczalniach ścieków oraz zbieranych w zbiornikach bezodpływowych była o 4,3 tys. m³ w 2018 r., o 5,1 tys. m³ w 2019 r. i o 4,2 tys. m³ za 3 kwartały 2020 r. mniejsza od ogólnej ilości ścieków wytworzonych na terenie Miasta Lublin. Zastępca Dyrektora WOŚ różnice te tłumaczyła metodologią wyliczenia ogólnej ilości ścieków wytwarzanych na terenie Miasta Lublin, w której składowymi algorytmu obliczeń była *liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy oraz uśredniony wskaźnik wytworzenia ścieków opierający się w głównej mierze na zużyciu wody. (...) Zastosowanie średniego wskaźnika zużycia wody na jednego mieszkańca nie jest równoznaczne z wytworzeniem takiej samej ilości ścieków*;
- poza aglomeracją uwzględniono zerową liczbę mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, zbierających i oczyszczających ścieki w przydomowych oczyszczalniach, zerowe ilości ścieków odprowadzanych kanalizacją oraz

zbieranych i oczyszczanych w przydomowych oczyszczalniach. W konsekwencji suma ilości ścieków odprowadzanych systemem kanalizacyjnym, zbieranych i oczyszczanych w przydomowych oczyszczalniach oraz zbieranych w zbiornikach bezodpływowych była o 4,3 tys. m³ w 2018 r., o 4,8 tys. m³ w 2019 r. i o 4,0 tys. m³ za 3 kwartały 2020 r. mniejsza od ogólnej ilości ścieków wytworzonych na terenie Miasta Lublin poza obszarem aglomeracji. Odnosząc się do powyższego Zastępca Dyrektora WOŚ podała, że poza obszarem Aglomeracji mieszkańcy Miasta Lublin nie korzystają z kanalizacji sanitarnej oraz nie zgłaszali do WOŚ przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli, tom I str. 65, 81, 352, 355-356)

2.1.2. Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ucpg, gminy prowadzą, w formie umożliwiającej przekazywanie informacji w postaci elektronicznej, ewidencję:

- zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej;
- przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Do 2019 r. w Urzędzie nie prowadzono ewidencji zbiorników bezodpływowych.

W okresie objętym kontrolą odpowiednik takiej ewidencji prowadziło MPWiK – w formie rejestru zbiorników bezodpływowych, z których były dostarczane nieczystości ciekłe do Punktu Zlewnego Nieczystości Ciekłych przy ul. Azaliowej 6 w Lublinie. Rejestr prowadzono⁴⁶ na podstawie deklaracji podmiotów świadczących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych⁴⁷. Rejestr umożliwiał generowanie okresowych raportów. Po zakończeniu każdego roku tworzone wykazy czynnych zbiorników bezodpływowych z terenu Miasta Lublin, z których w danym roku dostarczono nieczystości.

Zakładanie elektronicznej ewidencji zbiorników bezodpływowych w Urzędzie rozpoczęto w II półroczu 2020 r. w oparciu o informacje otrzymane 21.07.2020 r. z MPWiK i nieliczne wypełnione formularze „zgłoszeń do ewidencji zbiorników bezodpływowych (szamb)” otrzymanych od mieszkańców w wyniku prośby zamieszczonej w lipcu 2020 r. na stronie internetowej Urzędu⁴⁸. Zaprojektowany zakres tej ewidencji przewidywał gromadzenie m.in. następujących informacji: adres zbiornika (nieruchomości) oraz imię i nazwisko jego właściciela; datę złożenia zgłoszenia do ewidencji zbiorników bezodpływowych; datę zawarcia umowy na opróżnianie zbiornika; nazwę przewoźnika, z którym zawarto umowę; pojemność zbiornika i technologię jego wykonania; liczbę osób zamieszkujących posesję. Teoretycznie, więc zakres gromadzonych informacji umożliwiałby określenie wymaganej częstotliwości opróżniania zbiornika⁴⁹. Faktycznie jednak na dzień 9.12.2020 r. ewidencja nie uwzględniała wszystkich czynnych zbiorników i zawierała jedynie niepełne dane z tego zakresu⁵⁰. Prezentowany w ewidencji raport (zakładka pt. „reportZbiornikiNieczystosciWLat”) dotyczący nieczystości ciekłych przywiezionych w pierwszym półroczu 2020 r. z 2.337 wybranych zbiorników

⁴⁶ Gmina Lublin nie powierzała formalnie MPWiK zadania związanego z prowadzeniem ewidencji zbiorników bezodpływowych na terenie Miasta Lublin. Rejestr ten MPWiK prowadził w celu sprawowania nadzoru nad jakością przyjmowanych ścieków, przede wszystkim z posesji, na której prowadzona była działalność gospodarcza. W odniesieniu do tych posesji wydane zostały pozwolenia (warunki) zrzutu nieczystości ciekłych do Punktu Zlewnego przy ul. Azaliowej 6 w Lublinie.

⁴⁷ Podczas przyjmowania nieczystości rejestrowano: 1) adres zbiornika bezodpływowego, 2) datę i godzinę przyjęcia nieczystości, 3) dane podmiotu, który dostarczył nieczystości, 4) dane pojazdu, którym nieczystości zostały dostarczone, 5) rodzaj dostarczonych nieczystości (bytowe, przemysłowe), 6) ilość dostarczonych nieczystości, 7) gmina, z której zostały dostarczone nieczystości.

⁴⁸ <https://lublin.eu/mieszkancy/srodowisko/woda-w-miescie/ewidencja-zbiornikow-bezodplywowych>

⁴⁹ Po zastosowaniu współczynnika objętości ścieków na 1 mieszkańca w jednostce czasu.

⁵⁰ Np. na 2.341 zbiorników ujętych w ewidencji tylko dla 29 ustalono imię i nazwisko właściciela, dla 28 datę zawarcia umowy na opróżnianie zbiornika, a dla ośmiu pojemność zbiornika i liczbę osób zamieszkujących posesję.

zawierał dane ujęte w wykazie otrzymanym 21.07.2020 r. z MPWiK (plik pt. „Kopia reportZbiornikiNieczystosciWLatachDlaMiastaUlicy2020.xls”). Dane tego raportu w połączeniu z otrzymanym 21.07.2020 r. z MPWiK wykazem adresów 5.331 czynnych zbiorników (plik pt. „reportZbiornikiDlaMiastaUlicy 2020.xls”) umożliwiała ocenę wywiązania się w pierwszym półroczu 2020 r. właścicieli nieruchomości z obowiązku usuwania nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych nie rzadziej niż jeden raz na sześć miesięcy, określonego w § 9 ust. 5 regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Lublin⁵¹ oraz określenie ilości usuniętych nieczystości.

Na wnioski Zastępcy Dyrektora WOŚ z 23.01.2019 r. i 23.01.2020 r. przy pismach z 31.01.2019 r. i 10.02.2020 r. MPWiK przekazało płyty CD z adresami odpowiednio 2.676 i 2.609 aktywnych zbiorników bezodpływowych, tj. tych z których ścieki dostarczane były do Punktu Zlewnego przy ul. Azaliowej 6, odpowiednio w okresach od 1.01.2018 r. do 31.01.2019 r. oraz od 1.01. do 31.12.2019 r. Druga z wymienionych płyt zawierała ponadto ilość ścieków dostarczonych z poszczególnych zbiorników w 2019 r. i liczbę ich opróżnień.

Z korespondencji Urzędu z MPWiK wynikało, że adresy zbiorników bezodpływowych według stanu na dzień 31.01.2019 r. i 31.12.2019 r. Urząd pozyskał z MPWiK na potrzeby przygotowywanych odpowiednio przez Urząd Statystyczny w Łodzi i Główny Urząd Statystyczny powszechnych spisów ludności i mieszkań.

Zamieszczone w sprawozdaniach GUS SG-01 dane o liczbie zbiorników bezodpływowych na 31.12.2018 i 2019 r. uwzględniały tylko ww. zbiorniki aktywne, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, tom I str. 3-46, 93-97, 218, 224-225, 290-296-298, 304-305, 310-311)

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że w Wydziale prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych zasilaną danymi pochodzącymi ze stacji zlewnej MPWiK, pozyskiwanymi w miarę bieżących potrzeb Wydziału. Utworzona w ten sposób lista czynnych zbiorników bezodpływowych była wykorzystywana do wykonywania zadań gminy, m.in. kontroli prawidłowego postępowania ze ściekami przez właścicieli nieruchomości. W roku 2020 zamierzano wystąpić imiennie do wszystkich właścicieli zbiorników bezodpływowych oraz skontrolować tych, którzy nie odeślą wypełnionego formularza. Z powodu pandemii działania te odłożono na rok 2021. Wyjaśniająca wskazała, że art. 3.ust. 3 pkt 1 ucpg nie precyzuje, jaki rodzaj informacji ma zawierać ewidencja zbiorników bezodpływowych. Sugeruje natomiast, że „jedyną wymaganą informacją jest adres zbiornika bezodpływowego i taka właśnie informacja mogła być uzyskana od MPWiK”.

(akta kontroli, tom I str. 83, 101, 131, 133)

Odnosnie sposobu nadzorowania w latach 2018-2019 prawidłowości opróżniania zbiorników bezodpływowych w sytuacji nieprowadzenia w Urzędzie ewidencji takich budowli i parametrów umożliwiających określenie wymaganej częstotliwości ich opróżniania, Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że pracownicy Wydziału i funkcjonariusze Straży Miejskiej przeprowadzali *na terenie całego Miasta* kontrole interwencyjne i planowe posesji niepodłączonych do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej, mimo iż znajdowały się w jej zasięgu. Poprzedzano je uzyskaniem z MPWiK informacji o ilości wody zużytej na tych posesjach i ilości ścieków dostarczonych z nich do stacji zlewnej. Z powodu zagrożenia epidemicznego w 2020 r. ograniczono do minimum liczbę takich kontroli.

Według przedstawionych przez wyjaśniającą dokumentów i zestawienia, w okresie objętym kontrolą nie przeprowadzano planowych kontroli posesji ze zbiornikami

⁵¹ Określony w załączniku do uchwały Nr 485/XVIII/2016 Rady Miasta Lublin z dnia 19 maja 2016 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Lublin, ze zm.

bezodpływowymi i przydomowymi oczyszczalnią ścieków. Kontrolami interwencyjnymi objęto 33 takie posesje w 2018 r., 119 w 2019 r. i 337 w 2020 r. (do 30.09.) zlokalizowane odpowiednio przy ośmiu, 53 i 17 ulicach Lublina. Nieprawidłowości polegające na braku aktualnych rachunków za wywóz nieczystości ciekłych stwierdzono odpowiednio na 21, 19 i 15 posesjach, brak właściwych urządzeń do gromadzenia ścieków na ośmiu, trzech i sześciu posesjach, odprowadzanie ścieków do ziemi na jednej, dwóch i jednej posesji. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właścicieli 11 posesji w 2018 r., 20 w 2019 r. i 16 w 2020 r. Straż Miejska ukarała mandatami karnymi odpowiednio na kwotę 2,9 tys. zł, 5 tys. zł i 2,95 tys. zł. Właścicieli dwóch nieruchomości, leżących poza zasięgiem miejskiej sieci kanalizacyjnej, na których w wyniku kontroli w 2019 r. stwierdzono odprowadzanie ścieków do ziemi, decyzjami administracyjnymi z 14.02.2020 r. i 30.11.2020 r. zobowiązano do wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków spełniającą wymagania określone w przepisach odrębnych. Decyzje wydano na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2, w związku z art. 5 ust. 6 i 7 ucp. Właścicieli jednej nieruchomości, wyposażonej w zbiornik bezodpływowy, leżącej w zasięgu miejskiej sieci kanalizacyjnej, decyzją z 29.11.2019 r. zobowiązano do przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. Ponadto w 2020 r. Straż Miejska skierowała jeden wniosek do sądu o ukaranie właściciela jednej nieruchomości „za pozbywanie się nieczystości ciekłych niezgodnie z przepisami”.

(akta kontroli, tom I str. 131, 135, 138-211, 324-327)

2.1.3. Ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzono w formie zestawień elektronicznych w zakładkach dotyczących: lat 1999-2006 (ze szczegółowymi informacjami), 2007-2010 oraz kolejnych okresów rocznych: od 2011 do 2020. Zestawienia za poszczególne okresy zawierały różne liczby kolumn o następujących tytułach: 1) Lp.; 2) Imię i nazwisko zgłaszającego; 3) Adres zamieszkania; 4) Znak sprawy; 5) Adres oczyszczalni; 6) Numer działki – od 2013 r.; 7) Przepustowość oczyszczalni [m³/d]; 8) Długość drenażu rozsączającego [m]; 9) Typ/nazwa oczyszczalni – od 2016 r.⁵²; 10) Inne informacje dot. oczyszczalni⁵³. W zestawieniach za rok 2016 oraz 2017 uwzględniono dodatkowo kolumnę 11 pt. Ilość osób zadeklarowana w zgłoszeniu. Ewidencja nie ujmowała wszystkich oczyszczalni zgłoszonych do Prezydenta Miasta Lublin i nie wszystkie pola były w niej wypełniane, co omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ewidencja nie zawierała natomiast informacji czy stopień redukcji zanieczyszczeń odpowiada wielkości aglomeracji.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że ww. zakres informacji (parametry) określili sami pracownicy Wydziału, gdyż art. 3 ust. 3 pkt 2 ucp. nie określa, jakiego rodzaju informacje powinna zawierać ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków. Ustalając ten zakres brano pod uwagę określone w art. 152 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁵⁴ (dalej: Poś) przepisy ogólne dotyczące instalacji, które nie wymagają zezwolenia, również nieprecyzujące parametrów dotyczących przydomowych oczyszczalni ścieków. Opracowany i udostępniony na potrzeby zgłoszeń eksploatacji przydomowej oczyszczalni ścieków formularz zawierał elementy wymagane art. 152 ust. 2 Poś, w tym oświadczenie, że *stopień ograniczania wielkości emisji jest zgodny z obowiązującymi przepisami (BZT5 ścieków dopływających, co najmniej o 90%, Chztr, co najmniej o 75%, zawartość zawiesin ogólnych, co najmniej o 90%,*

⁵² W latach poprzednich informacje z tego zakresu zamieszczano w kolumnie Inne informacje dot. oczyszczalni.

⁵³ Od 2016 r. w kolumnie tej zamieszczano lub nie m.in. informacje o ilości ścieków [m³/d] i/lub pojemności osadnika.

⁵⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219.

zawartość azotu azotynowego i azotu azotanowego, o co najmniej 70-80%, zawartość fosforu ogólnego, o co najmniej 80%).

(akta kontroli, tom I str. 32-33, 132, 135-137)

2.1.4. Urząd nie miał wiedzy ilu właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe posiadało umowy na ich opróżnianie, a ilu nie zawarło takich umów. Gmina nie organizowała opróżniania zbiorników w trybie określonym w art. 6 ust. 6 ucpq, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, tom I str. 85-86, 132-135)

2.1.5. Stosownie do postanowień art. 7 ust. 6b ucpq, w Urzędzie prowadzono elektroniczną (w formacie .docx) ewidencję udzielonych i cofniętych przez Prezydenta Miasta Lublin zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Według tej ewidencji działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych prowadziło 23 przedsiębiorców w 2018 r., 26 w 2019 r. i 24 w 2020 r. W okresie objętym kontrolą zezwolenie udzielono sześciu przedsiębiorcom (trzem w 2018 r., dwóm w 2019 r., jednemu w 2020 r.), a cofnięto czterem – wszystkim w 2020 r. (15.06., 22.05., 25.05. i 20.11.2020 r.). Ewidencja była zgodna z danymi na temat liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

W okresie objętym kontrolą na terenie Miasta nie było gminnych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli, tom I str. 85-86)

2.1.6. Wszyscy przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych składali do Prezydenta Miasta Lublin sprawozdania z prowadzonej działalności, wymagane art. 9o ust. 2 ucpq. Liczba złożonych sprawozdań za poszczególne kwartały okresu objętego kontrolą odpowiadała sumie podmiotów posiadających ważne zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

W okresie objętym kontrolą na bieżąco sprawdzano terminowość składanych sprawozdań kwartalnych. Nie na wszystkich przedsiębiorców, którzy sprawozdania złożyli po terminie nałożono kary pieniężne. Nie wszczęto postępowań wobec przedsiębiorcy, który sprawozdanie za I kwartał 2019 r. złożył 6.05.2019 r., tj. z sześciodniowym opóźnieniem.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że w sprawozdaniu o którym mowa przedsiębiorca wykazał, iż w I kwartale 2019 r. nie odbierał nieczystości ciekłych z terenu Miasta. Zgodnie zaś z orzecznictwem wojewódzkich sądów administracyjnych podmiot, który w danym kwartale nie prowadzi działalności nie jest zobowiązany do złożenia tzw. sprawozdania zerowego.

Wysokość nałożonych kar obliczano niezgodnie ze wskazaniem art. 9xb ucpq w związku z nieprawidłowym ustalaniem liczby dni opóźnienia, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z dwóch postępowań wszczętych w sprawie złożenia po terminie sprawozdań w 2020 r.⁵⁵ jedno umorzono⁵⁶, drugie nie zostało jeszcze zakończone do czasu badania nin. zagadnień (18.12.2020 r.). W związku z pandemią COVID-19 nie wszczynano postępowań o ukaranie dwóch przedsiębiorców, którzy sprawozdania za I kwartał 2020 r. złożyli 4. i 5.05.2020 r.

⁵⁵ Kwota potencjalnej kary za złożenie sprawozdania po terminie wyniosłaby 2,7 tys. zł.

⁵⁶ 14.09.2020 r. umorzono postępowanie w sprawie złożenia 11.08.2020 r. sprawozdania za II kw. 2020 r. w związku ze stwierdzeniem, że przedsiębiorca 5.06.2020 r. poinformował Urząd o zaprzestaniu działalności z dniem 17.02.2020 r., co zgodnie z orzecznictwem NSA było równoznaczne z terminowym złożeniem tzw. deklaracji zerowej.

Pod względem merytorycznym weryfikację sprawozdań kwartalnych dotyczących roku 2018 i 2019 przeprowadzano w roku 2020, wraz ze sprawozdaniami dotyczącymi tego roku.

(akta kontroli, tom I str. 82, 85-91, 118-127, 129-130, 312-321, 343, 347)

Badanie próby 69 spośród 262 sprawozdań przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, złożonych w okresie objętym kontrolą⁵⁷ wykazało, że nie wszystkie sprawozdania zawierały informacje wymagane art. 9o ust. 3 i 4 ucpg. W dziewięciu sprawozdaniach nie zamieszczono informacji o ilości odebranych z obszaru gminy i przekazanych do stacji zlewnej nieczystości przemysłowych, wymaganych art. 9o ust. 3 pkt 3 lit. b i pkt 4 lit. b ucpg. Do 36 sprawozdań przedsiębiorcy nie dołączyli wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, a do 58 wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły. Obowiązek dołączania do sprawozdań takich wykazów wynikał z art. 9o ust. 4 zdanie pierwsze ucpg.

Weryfikację prawidłowości składanych sprawozdań przeprowadzono w roku 2020 w odniesieniu do sprawozdań kwartalnych za lata 2018-2019 oraz I, II i III kwartał 2020 r. W wyniku tej weryfikacji uznano, że 20 przedsiębiorców przekazało sprawozdania nierzetelne w roku 2018, 22 w roku 2019 i 23 w roku 2020. W związku z tym w październiku 2020 r. do 23 przedsiębiorców skierowano wezwania do skorygowania, w terminie 14 dni, złożonych sprawozdań za IV kwartał 2018 r. oraz I, II, III i IV kwartał 2019 r., a także za I, II i III kwartał 2020 r., w zakresie ilości ścieków bytowych i przemysłowych przyjętych i przekazanych do stacji zlewnej z obszaru gminy oraz uzupełnienia brakujących wykazów, o których mowa w art. 9o ust. 4 ucpg. W pismach tych poinformowano też przedsiębiorców o wynikających z art. 9xb ucpg sankcjach karnych za przekazywanie nierzetelnych sprawozdań kwartalnych⁵⁸. Do czasu badania nin. zagadnień przez NIK (18.12.2020 r.) wszczęte na podstawie art. 9xb pkt 1 ucpg postępowania w sprawach nierzetelnych sprawozdań nie zostały jeszcze zakończone.

Zastępca Dyrektora WOŚ w złożonych kontrolerom NIK wyjaśnieniach wskazała, że art. 9taa ucpg dopuszcza możliwość weryfikacji ww. sprawozdań w ciągu 2 lat od terminu przekazania. Odnosnie zaś braku w części sprawozdań wykazów umów zawartych, rozwiązanych lub wygasłych wyjaśniająca podała, że określonego w art. 9o ust. 4 ucpg obowiązku *nie można interpretować rozszerzająco, jako obowiązku załączania wykazu zerowego w przypadku, gdy podmiot nie zawarł nowych umów bądź umowy nie uległy rozwiązaniu lub nie wygasły w danym okresie sprawozdawczym*. Wobec braku precyzyjnej wykładni przepisów w tym zakresie, w przypadku, gdy podmiot nie dołączył takiego wykazu przyjmowano, że w danym kwartale żadna umowa nie została zawarta, rozwiązana lub wygasła.

(akta kontroli, tom I str. 86-91, 118-127, 312-322, 343-344, 347-348)

Określony w art. 9o ust. 4 ucpg obowiązek przedsiębiorców dołączania do sprawozdania wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych

⁵⁷ 20 za pierwszy kwartał 2018 r., 23 za pierwszy kwartał 2019 r. i 26 za pierwszy kwartał 2020 r.

⁵⁸ Wezwania te poprzedzono pismami skierowanymi w kwietniu (2) i maju (21) 2020 r. do przedsiębiorców z prośbą o uzupełnienie sprawozdań (głównie o brakujące wykazy) oraz ich skorygowanie w związku z rozbieżnościami w zakresie wykazanych w sprawozdaniach ilości odebranych nieczystości ciekłych a ilością dostarczoną w tym samym czasie do stacji zlewnej, a także udostępnienie dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia sprawozdań. Ponadto w lipcu 2020 r. do wszystkich podmiotów posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych Dyrektor WOŚ skierowała pismo wskazujące najczęściej popełniane błędy w sprawozdaniach kwartalnych i sposób prawidłowego ich wypełniania. W odniesieniu do wykazów, o których mowa w art. 9o ust. 4 ucpg zalecono „każdorazowe dołączanie wykazu (...) w postaci załącznika. W przypadku braku nowych umów bądź braku rozwiązanych lub wygasłych umów w danym kwartale należy wykazać zero”. Tak samo zalecono w wezwaniach skierowanych do przedsiębiorców w październiku 2020 r.

i transport nieczystości ciekłych oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, sformułowany został w formie bezwarunkowej. Treść tego przepisu nie dawała zatem podstaw do domyślnej oceny wywiązania się przedsiębiorcy z wykonania określonego w nim obowiązku. W każdym przypadku składający sprawozdanie winien zatem dołączyć do sprawozdania określone w tym przepisie wykazy, albo zawrzeć w sprawozdaniu jednoznaczną informację o braku zdarzeń mogących stanowić podstawę do sporządzenia takich wykazów. Takiego rezultatu oczekiwano też od przedsiębiorców w piśmie instrukcyjnym WOŚ z 17.07.2020 r.

(akta kontroli, tom I str. 122-124)

2.1.7. Wynikająca ze skorygowanych kwartalnych sprawozdań podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych łączna ilość ścieków odebranych i przekazanych do oczyszczenia wyniosła 138,8 tys. m³ w roku 2018, 137,1 tys. m³ w roku 2019 i 103,3 tys. m³ w roku 2020 (do 30.09.), a liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrane zostały nieczystości ciekłe wahała się kwartalnie w tych latach odpowiednio w granicach: 2839-3390, 2962-2380, 3048-3391. Według danych uzyskanych przez Urząd z MPWiK w Punkcie Zlewnym Nieczystości Ciekłych przy ul. Azaliowej 6 w Lublinie z terenu Miasta Lublin odebrano i przekazano do oczyszczenia 139,2 tys. m³ ścieków w roku 2018, 137,1 tys. m³ w roku 2019 i 102,9 tys. m³ w ciągu trzech kwartałów roku 2020.

Ilość ścieków wynikająca ze sprawozdań kwartalnych, przekazanych do UM przez przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych, za 2019 r. była równa ilości wykazanej przez Urząd w zestawieniu sporządzonym na potrzeby kontroli NIK⁵⁹ na podstawie danych pozyskanych z MPWiK. Za rok 2018 była natomiast o 0,4 tys. m³ mniejsza, a za trzy kwartały 2020 r. o 0,4 tys. m³ większa od wykazanych przez Urząd na podstawie danych z MPWiK.

Powyższe różnice Zastępca Dyrektora WOŚ tłumaczyła niezakończoną jeszcze weryfikacją sprawozdań kwartalnych. Wskazała, że *przedsiębiorcy nadal mają prawo do złożenia korekt sprawozdań w ramach toczących się postępowań administracyjnych w sprawie nałożenia kar za nierzetelne sprawozdania. W związku z powyższym weryfikacja pozwoli na wskazanie przyczyny ww. różnic.*

(akta kontroli, tom I str. 81, 86, 128, 323, 344, 348)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie sprawowania nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze gminy, stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nierzetelność ewidencji zbiorników bezodpływowych założonej w Urzędzie w II półroczu 2020 r. Stwierdzono, że:

– według stanu na dzień 9.12.2020 r. ewidencja Urzędu ujmowała tylko 2 337 (44%) z 5 311 ujętych w ewidencji MPWiK zbiorników bezodpływowych. Bez uprzedniej weryfikacji uwzględniono w niej jedynie te z ewidencji MPWiK, z których nieczystości w pierwszym półroczu zostały dostarczane do punktu zlewnego oraz cztery nowo zgłoszone do Urzędu. Nie uwzględniała natomiast 2 974 nieruchomości wyposażonych w potencjalnie czynne zbiorniki bezodpływowe, z których w I półroczu 2020 r. ani razu nie usuwano nieczystości ciekłych.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora WOŚ, uwzględnione w ewidencji MPWiK 2 974 zbiorniki nieopróżniane w I półroczu 2020 r. zostały już zlikwidowane w inny sposób niż wskutek przyłączenia nieruchomości do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej. Wyjaśniająca wskazała, że MPWiK mógł nie posiadać

⁵⁹ Zestawienie pt. TABELA nr 2.5.3.1.abd Postępowanie ze ściekami na obszarze gminy.

informacji, że zbiorniki te nie są wykorzystywane, np. w związku ze sprzedażą działki deweloperowi lub z powodu niezamieszkiwania od wielu lat. Wyjaśniająca nie wskazała jednak żadnych dowodów likwidacji tych zbiorników. W związku z żądaniem dowodów likwidacji zbiorników na 10 nieruchomościach wskazanych przez kontrolera NIK, wyjaśniająca podała, że dwie z tych nieruchomości zostało podłączonych do kanalizacji miejskiej, trzecia była w trakcie podłączania, dwie nie były zabudowane, dwie kolejne nie były zamieszkane, przy czym jedna wykorzystywana była rekreacyjnie. Odnośnie trzech kolejnych wyjaśniająca podała, że *błędnie przyjęto, że zbiorniki zostały zlikwidowane lub nie są użytkowane. (...) Zbiorniki zostały dopisane do ewidencji (...)*;

(akta kontroli, tom I str. 32, 39, 47, 131-132, 134-135, 342, 350)

- na podstawie informacji uzyskanej z Wydziału Architektury i Budownictwa Urzędu (dalej: WAiB) ustalono, że ww. ewidencja Urzędu nie uwzględniała pięciu z dziesięciu zbiorników bezodpływowych, których zamiar budowy właściciele nieruchomości zgłosili w latach 2016-2019, a Prezydent Miasta Lublin nie zgłosił do tego sprzeciwu⁶⁰. Trzy z pięciu zbiorników nieujętych w ewidencji Urzędu uwzględnionych było w otrzymanej przez Urząd 21.07.2020 r. ewidencji MPWiK⁶¹.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że według danych PINB⁶² w trzech przypadkach budowy nie zostały jeszcze zakończone, w jednym zbiornik nie podlegał ewidencji WOŚ⁶³, w kolejnym zaś ustalono, iż nieruchomość faktycznie była wyposażona w zbiornik bezodpływowy oraz *zweryfikowano, że rachunki za wywóz nieczystości są aktualne*;

(akta kontroli, tom I str. 66-70, 342-343, 350-351)

- badanie próby 28 nieruchomości mieszkalnych zlokalizowanych przy nieskanalizowanej ul. Narcyzowej w Lublinie na odcinku ok. 0,5 km wykazało, że trzy nie były ujęte w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Według ewidencji ludności nieruchomości te zamieszkiwało 14 osób. Ponadto na zamieszkanie tych nieruchomości wskazywały złożone w Urzędzie deklaracje dotyczące usuwania odpadów komunalnych, a w dwóch przypadkach również czynne umowy na dostawę wody.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że według danych PINB w jednym przypadku zabudowa nieruchomości nie została zakończona, w dwóch zaś nieruchomości zostały wyposażone w przydomowe oczyszczalnie ścieków, które obecnie dopisano do prowadzonej ewidencji.

(akta kontroli, tom I str. 99-100, 212-216, 343, 351)

2. Nierzetelność ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków. Oględziny ewidencji w dniu 9.12.2020 r. wykazały, że w kolumnie 7, dotyczącej przepustowości oczyszczalni, nie wypełniono 10 z 53 pól w zestawieniu za lata 2007-2010, dwóch z czterech pól za rok 2011, trzech z 16 pól za rok 2012, jednego z sześciu pól za rok 2013, czterech z 14 pól za rok 2015, jednego z 16 pól za rok 2016, trzech z 15 pól za rok 2017, 11 z 21 pól za rok 2018, dwóch z 11 pól za rok 2019 oraz trzech z 25 pól za rok 2020. W zestawieniach za rok 2016 oraz 2017 uwzględniono dodatkowo kolumnę 11 pt. Ilość osób zadeklarowana w zgłoszeniu, przy czym informacje w tym zakresie zamieszczono odpowiednio tylko w dwóch z 16 pól i w jednym z 15 pól.

⁶⁰ Według informacji WAiB, w pozwoleniach na inwestycje kubaturowe częścią zatwierdzonych projektów budowlanych mogły być też przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe, jako elementy instalacji kanalizacji sanitarnych. Wyodrębnienie tych elementów wymagałoby jednak czasochłonnego sprawdzenia całej dokumentacji budowlanej dotyczącej ponad 6 tys. decyzji pozwoleń na budowę wydanych w latach 2016-2019.

⁶¹ Pod pozycjami: 7124, 1374 i 6275 pliku pt. „reportZbiornikiDlaMiastaUlicy 2020.xls”.

⁶² Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego.

⁶³ Zbiornik przy ul. Głębokiej 30 jest w nadzorze Państwowego Instytutu Weterynaryjnego.

Zastępca Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska wyjaśniła, że art. 3 ust. 3 pkt 2 ucpg nie określa, jakiego rodzaju informacje powinna zawierać ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków. Nie podała jednak przyczyn, dla których w ewidencji nie zamieszczano kompletu informacji, których zakres określili sami pracownicy Wydziału.

(akta kontroli, tom I str. 32-33, 132, 135-136)

3. Wykazanie nierzetelnych danych w załączniku do sprawozdań GUS SG-01 w zakresie liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz ilości gromadzonych i wywożonych ścieków. Stwierdzono, że:

- w załącznikach do sprawozdań za rok 2018 oraz 2019 wykazano odpowiednio 2 676 i 2 609 zbiorników bezodpływowych na dzień 31.12.2018 r. i 2019 r.

W świetle ustaleń kontroli liczby te były zaniżone. Nie prowadząc do 2019 r. w Urzędzie własnej ewidencji zbiorników bezodpływowych w ww. sprawozdaniach wykazano tylko zbiorniki aktywne, wykazane w informacjach MPWiK z 31.01.2019 r. i 10.02.2020 r., tj. z których odpowiednio w okresie od 1.01.2018 r. do 31.01.2019 r. oraz w 2019 dostarczano nieczystości ciekłe do punktu zlewnego.

W celu założenia własnej ewidencji zbiorników bezodpływowych 21.07.2020 r. Urząd pozyskał z MPWiK listę 7 679 zbiorników bezodpływowych zgłoszonych przez dostawców nieczystości ciekłych w punkcie zlewnym, tym 2 368 zlikwidowanych w latach ubiegłych. Pozostałe 5 311 zbiorniki należało zatem traktować jako potencjalnie czynne.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że w sprawozdaniach ujęto tylko te czynne zbiorniki, z których ścieki były dostarczane w roku sprawozdawczym, gdyż takie podejście wynikało z opisu poszczególnych rubryk sprawozdania.

(akta kontroli, tom I str. 3-46, 93-97, 218, 224-225, 343, 346)

Zgodnie z objaśnieniami do Załącznika do formularza SG-01 Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna za rok 2018, w wierszu 26 należało podać liczbę wszystkich zbiorników bezodpływowych (szamb). W objaśnieniach do ww. załącznika za rok 2019 wskazano natomiast, że w wierszu 28 należy podać liczbę wszystkich czynnych zbiorników bezodpływowych (szamb).

- W załączniku do sprawozdania SG-01 za rok 2019 wykazano 164 przydomowe oczyszczalnie ścieków, mimo iż z prowadzonej w Urzędzie ewidencji wynikało 182. Ponadto w uwagach do tego sprawozdania podano, że „liczba oczyszczalni w roku 2020 jest niższa niż (...) w roku 2019. W roku 2019 MPWiK zweryfikował wszystkie dotychczas wykonane zgłoszenia eksploatacji przydomowych oczyszczalni ścieków. Okazało się, że właściciele kilku oczyszczalni wykonali przyłącza do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej, stąd mniejsza liczba tego rodzaju instalacji w stosunku do roku ubiegłego”.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że pracownik wypełniający sprawozdanie SG-01 za rok 2019 wykazał w nim liczbę 164 przydomowych oczyszczalni ścieków zgodną z wykazaną w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za rok 2019. Wyjaśniająca nie podała przyczyn, dla których liczba ta była niezgodna z prowadzoną w Urzędzie ewidencją. Wskazała natomiast, że w zamieszczonym w uwagach do sprawozdania SG-01 za 2019 r. opisie zostały błędnie wykazane lata, których opis dotyczył. Prawidłowo Opis powinien brzmieć „liczba oczyszczalni w roku 2019 jest niższa niż (...) w roku 2018”.

(akta kontroli, tom I str. 81, 93-97, 344, 349)

- W wierszu 24 załącznika do sprawozdania SG-01 za rok 2018 wykazano odebranie w ciągu tego roku 5 239,7 m³ ścieków komunalnych. W uwagach do załącznika do sprawozdania za rok 2019 podano natomiast, że poprawna ilość

odebranych w 2018 r. ścieków komunalnych (wiersz. 26) „powinna wynosić 131 931,7 m³”, chociaż według sprawozdań kwartalnych przewoźników wyniosła 138 772,2 m³, a według TABELI nr 2.5.3.1.abd Postępowanie ze ściekami na obszarze gminy 139,2 tys. m³.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że w sprawozdaniu za rok 2018 podano błędnie zliczone dane ze sprawozdań, dlatego w roku 2019 przy wypełnianiu kolejnego sprawozdania wskazano na rzeczywistą ilość wyliczoną ponownie ze sprawozdań. Wartość ta (131 913,7 m³) pochodziła jednak ze sprawozdań przed ich pełną weryfikacją. Po uwzględnieniu korekt sprawozdań kwartalnych złożonych w 2020 r. ilość ścieków odebranych w ciągu 2018 r. wyniosła 138 772,2 m³.

(akta kontroli, tom I str. 81, 93-97, 128, 344, 348-349)

4. Brak rzetelnego nadzoru nad realizacją przez właścicieli nieruchomości obowiązków określonych z art. 5 ust. 1 pkt 3a i 3b ucpq, w zakresie gromadzenia w zbiornikach bezodpływowych nieczystości ciekłych i prawidłowego pozbywania się ich. W okresie objętym kontrolą nadzór ten ograniczał się jedynie do przeprowadzania kontroli posesji. Nie podejmowano zaś działań zmierzających do ustalenia właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe posiadających zawarte umowy na ich opróżnianie i nieposiadających takich umów. W związku z tym Gmina nie organizowała opróżniania zbiorników w trybie z art. 6 ust. 6 ucpq.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że *informację o zawartych umowach na wywóz nieczystości Urząd czerpie z kwartalnych sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odbioru i transportu nieczystości ciekłych. Jednakże ustawa o utrzymaniu i porządku w gminach nie nakłada obowiązku przetwarzania tych danych w formę bazy danych, z uwagi na brak danych, co do ilości umów w danym roku. W związku z powyższym nie było podstaw do zastosowania art. 6 ust. 6 ucpq. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie gospodarowania nieczystościami ciekłymi przez właściciela nieruchomości, przeprowadzana jest kontrola w tym zakresie przy udziale Straży Miejskiej. Patrz też wyjaśnienia przytoczone w pkt 1 tiret pierwsze nin. sekcji.*

(akta kontroli, tom I str. 85-86, 132-135)

5. Nieprawidłowe obliczenie kar pieniężnych nałożonych na przedsiębiorców z tytułu nieterminowego złożenia sprawozdań kwartalnych.

W wyniku postępowań wszczętych na podstawie art. 9xb pkt 2 ucpq, na dwóch przedsiębiorców, którzy po terminie złożyli sprawozdania w 2018 r. i jednego w 2019 r. nałożono i wyegzekwowano kary pieniężne odpowiednio na sumę 1,2 tys. zł i 1,5 tys. zł. Suma nałożonych kar była zaniżona o 0,3 tys. zł w stosunku do należnej według art. 9xb pkt 2 ucpq. W każdym przypadku kara była zaniżona o 100 zł wskutek nieuwzględnienia jednego dnia zwłoki (tj. dnia faktycznego złożenia sprawozdania). Karę naliczono kolejno za 5, 7 i 15 dni zwłoki, a zgodnie ze stanem faktycznym należna była odpowiednio za 6, 8 i 16 dni zwłoki.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, iż przyjęto, że zobowiązani w dniu złożenia sprawozdania, tj. 6.11.2018 r., 8.11.2018 r. i 16.05.2019 r., spełnili ustawowy obowiązek i nie byli już w zwłoce.

(akta kontroli, tom I str. 86-91, 312-317, 321, 343, 346-347)

Zgodnie z art. 9o ust. 2 ucpq sprawozdanie powinno być przekazywane w terminie do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy. Zgodnie z tym przepisem w omawianych przypadkach składający sprawozdania nie byłoby w zwłoce tylko w przypadku, gdyby złożyli je do 31.10.2018 r. i 30.04.2019 r. Każdy dzień złożenia sprawozdania po tych datach był zaś dniem zwłoki w spełnieniu ustawowego obowiązku.

2.2. Zwiększanie liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej

2.2.1. Do dnia 18.12.2020 r. Miasto Lublin nie zidentyfikowało nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do istniejącej sieci kanalizacyjnej (art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg) oddanej do użytkowania do końca 2017 r. Nie ustalono ile z nich zostało już podłączonych do sieci i w jakim okresie. W Urzędzie nie zidentyfikowano też nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do nowo wybudowanej i oddanej do użytkowania od 2018 roku odcinków sieci kanalizacyjnej oraz ile z nich i kiedy zostało już podłączonych do sieci, a ile nie zostało podłączonych w okresie sześciu miesięcy od oddania sieci do użytkowania. W okresie objętym kontrolą Urząd nie pozyskiwał od MPWiK⁶⁴ niezbędnych do tego celu informacji. Więcej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Według informacji uzyskanych przez kontrolerów NIK z MPWiK, „obliczona na potrzeby wypełnienia tabeli” liczba nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli, na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg, do podłączenia ich do nowo wybudowanych i oddanych do użytkowania od 2018 r. sieci kanalizacyjnych wynosiła 58 na dzień 31.12.2018 r., 193 na koniec 2019 r. i 334 na 30.09.2020 r. Nieruchomości te zamieszkiwało odpowiednio 145, 483 i 835 osób⁶⁵. Właściciele odpowiednio 18, 115 i 236 z tych nieruchomości nie dokonali podłączenia ich w ciągu sześciu miesięcy od oddania sieci do użytkowania. Nieruchomości te zamieszkiwało odpowiednio 45, 288 i 590 osób⁶⁶.

MPWiK nie posiadał dokładnych danych dotyczących liczby mieszkańców Lublina korzystających z sieci kanalizacyjnej, a dla potrzeb sporządzania sprawozdań KPOŚK za rok 2018 (325 925 osób) i 2019 (325 570 osób) określił je szacunkowo⁶⁷.

(akta kontroli, tom I str. 56-61, 83, 92, 101-103, 217-220, 223-224, 227-247, tom II str. 335-343, 370-379, 445-461, 480-495)

2.2.2. Gmina miejska Lublin nie planowała i nie realizowała działań informacyjno-edukacyjnych dla zwiększenia liczby użytkowników wybudowanej sieci kanalizacyjnej. Nie zapewniała też dofinansowania realizacji podłączeń do sieci kanalizacyjnej ze środków własnych lub z funduszy zewnętrznych.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że mieszkańcy Miasta mieli wiedzę o realizowanych przez MPWiK inwestycjach polegających na budowie sieci kanalizacyjnej, gdyż do wniosku o pozwolenie na budowę inwestor zobowiązany był dołączyć m.in. zgody właścicieli nieruchomości na przejście siecią kanalizacją lub lokalizacji przyłącza kanalizacyjnego. Kwestie te z właścicielami nieruchomości uzgadniane były już na etapie projektowania sieci. Mieszkańcy Lublina mogli też *zasięgać informacji o wydanych decyzjach, w tym pozwoleniu na budowę (decyzji środowiskowej) z BIP organu, z uwagi na obowiązek publikacji tego typu informacji*. Ponadto MPWiK informował na swojej stronie internetowej o realizowanych inwestycjach. Wyjaśniająca wskazała, że zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁶⁸ budowę przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego

⁶⁴ MPWiK prowadzi ewidencję tylko nieruchomości przyłączonych do sieci.

⁶⁵ Dane szacunkowe: przyjęto uśrednioną liczbę 2,5 mieszkańca na jedną nieruchomość.

⁶⁶ Jak wyżej.

⁶⁷ Na podstawie liczby mieszkańców zameldowanych w Lublinie na pobyt stały i czasowy oraz procentowy stopień skanalizowania w roku poprzednim ustalano szacunkowo liczbę osób korzystających z istniejącej kanalizacji w poszczególnych latach, uwzględniając nowo podłączone nieruchomości. Pozostałe osoby zameldowane traktowano jako korzystające z indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków (zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków).

⁶⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028.

zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci.

(akta kontroli, tom I str. 83-84, 103-104)

2.2.3. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie wszczęto jedno postępowanie administracyjne zmierzające do wydania decyzji nakazującej właścicielom nieruchomości wykonanie, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg, obowiązku przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej (wybudowanej w 2014 r.). Wszczęto je z urzędu (11.09.2019 r.) wobec współwłaścicieli jednej nieruchomości⁶⁹, zabudowanej dwoma budynkami mieszkalnymi i wyposażonej w dwa zbiorniki bezodpływowe, oskarżających się wzajemnie o nieprawidłowe postępowanie ze ściekami. Decyzja nie określała terminu na dokonanie przyłącza, gdyż przepisy ucpg tego nie wymagały. Została wydana dnia 29.11.2019 r., ostateczna stała się 31.12.2019 r., nie była zaskarżana do wojewódzkiego sądu administracyjnego, ale do 21.12.2020 r. nie została wykonana.

(akta kontroli, tom I str. 92, 328-331, 341)

Niewszczęcie postępowań administracyjnych wobec wszystkich nieruchomości, które powinny zostać przyłączone do sieci, było konsekwencją niepozyskiwania z MPWiK informacji o właścicielach nieruchomości, którzy nie wywiązali się z tego obowiązku. Ponadto do wszczęcia takich postępowań nie wykorzystywano wyników przeprowadzanych kontroli posesji. Np. w związku z pojawieniem się zanieczyszczeń bakteriologicznych wód podziemnych w rejonie ujęcia wody „Sławinek”, na wniosek MPWiK z 23.07.2019 r. we wrześniu 2019 r. pracownicy WOŚ sprawdzali szereg posesji wytypowanych przez to Przedsiębiorstwo. Z tabeli z ustaleń z tych kontroli wynikało m.in., że przesłanki do wszczęcia postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji nakazującej właścicielom nieruchomości przyłączenie ich do sieci kanalizacyjnej istniały, co najmniej w odniesieniu do dwóch nieruchomości przy ul. Głównej, trzech przy ul. Nałęczowskiej, czterech przy ul. Przejrzystej i jednej przy ul. Zagonowej.

Według informacji MPWiK, ul. Nałęczowska została skanalizowana w latach 1980-81 i 2002 r., ul. Zagonowa w 2004 r., ul. Główna w 2014 i 2018 r., ul. Przejrzysta w 2014 i 2017 r.

Przyczyny niewykorzystania ww. informacji do wszczęcia postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji nakazującej właścicielom nieruchomości wykonanie obowiązku przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej podano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, tom I str. 196-199, 203-211, 228-247)

2.2.4. Prezydent Miasta Lublin nie podjął skutecznych działań zmierzających do wyegzekwowania jedynej ostatecznej decyzji nakazującej w okresie objętym kontrolą właścicielom nieruchomości przyłączenie jej do sieci kanalizacji sanitarnej, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, tom I str. 92)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w zakresie zwiększania liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niepodejmowanie działań zmierzających do zidentyfikowania właścicieli nieruchomości, którzy nie wywiązali się z obowiązku, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg, podłączenia jej do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Zaniechanie takich działań było nierzetelne.

W Urzędzie nie podejmowano działań w celu ustalenia nieruchomości, których właściciele byli zobowiązani do podłączenia ich do sieci kanalizacji sanitarnej oraz

⁶⁹ Skanalizowanej w 2014 r.

którzy nie spełnili tego obowiązku. Do 18.12.2020 r. Urząd nie posiadał informacji w tym zakresie i nie podejmował działań w celu ich pozyskania z MPWiK.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że wiedzą o liczbie nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do sieci kanalizacyjnej i którzy nie wywiązali się z tego obowiązku dysponował MPWiK, zajmujący się realizacją projektów związanych z budową i rozbudową urządzeń kanalizacyjnych na terenie Miasta Lublin⁷⁰. Jednak *z uwagi na zakres realizowanych i rozdzielonych kompetencji pomiędzy WOŚ a MPWiK (...) Wydział nie występuje o udostępnienie wykazu właścicieli nieruchomości, którzy otrzymali warunki włączenia do sieci, jak również wykazu właścicieli nieruchomości, którym odmówiono wydania warunków przyłączenia*. Wyjaśniająca podała, że po powzięciu informacji o niewywiązywaniu się właściciela nieruchomości z obowiązków w zakresie gospodarowania nieczystościami ciekłymi WOŚ analizuje je pod kątem możliwości wszczęcia postępowania administracyjnego w celu zobowiązania w formie decyzji do wykonania tych obowiązków. Źródłem informacji o nieprawidłowościach były kontrole posesji wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków, podejmowane w związku z nieprawidłowościami sygnalizowanymi przez mieszkańców Miasta. Wyjaśniająca wskazała na niewielką skalę problemu nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacji sanitarnych, gdyż na terenie aglomeracji Lublin w 2019 r. 98,6% RLM korzystało z sieci kanalizacyjnej, 1,3% ze zbiorników bezodpływowych, 0,1% z przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli, tom I str. 83, 92, 101-103)

Zgodnie z art. 5 ust. 6 ucpg nadzór nad realizacją m.in. obowiązku przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej sprawuje odpowiednio wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Ponadto do ich obowiązków należy także sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów tej ustawy (art. 9u ust. 1 ucpg).

2. Niewszczynanie – poza jednym przypadkiem – postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji administracyjnych na podstawie art. 5 ust. 7 ucpg, nakazujących właścicielom nieruchomości wykonanie obowiązku podłączenia jej do istniejącej sieci kanalizacyjnej.

W okresie objętym kontrolą wszczęto tylko jedno postępowanie wobec współwłaścicieli jednej nieruchomości, oskarżających się wzajemnie o nieprawidłowe postępowanie ze ściekami. Według ustaleń udokumentowanych w pkt 2.2.1. niniejszego wystąpienia na podstawie informacji MPWiK, istniały przesłanki do wszczęcia takich postępowań wobec właścicieli 18 nieruchomości na dzień 31.12.2018 r., 115 na koniec 2019 r. i 236 na 30.09.2020 r., którzy nie podłączyli swoich nieruchomości w ciągu sześciu miesięcy od oddania sieci do użytkowania. W przypadkach tych niewszczęcie postępowań było konsekwencją niepozyskiwania przez Urząd informacji z MPWiK.

Do wszczynania takich postępowań nie wykorzystywano też wiedzy pozyskanej w wyniku interwencyjnych kontroli posesji. Np. po kontrolach przeprowadzonych we wrześniu 2019 r. przesłanki do wszczęcia takich postępowań stwierdzono, co najmniej wobec właścicieli dwóch nieruchomości przy ul. Głównej, trzech przy ul. Nałęczowskiej, czterech przy ul. Przejrzystej i jednej przy ul. Zagonowej. Powyższe zaniechanie wszczęcia postępowań było działaniem nierzetelnym.

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że w przypadku jednej nieruchomości przy ul. Nałęczowskiej *wydano warunki przyłączenia i uzgodniono projekt w 2020 r.* W stosunku do właścicieli dwóch nieruchomości przy ul. Nałęczowskiej, dwóch przy

⁷⁰ Na podstawie Planu 2018-2023.

ul. Głównej, jednej przy ul. Przejrzystej i jednej przy ul. Zagonowej w toku kontroli NIK wszczęto postępowania „w przedmiocie przyłączenia nieruchomości do kanalizacji sanitarnej”. Ponadto, powołując się na informacje MPWiK wyjaśniająca podała że, przyłączenie do kanalizacji kolejnych nieruchomości przy ul. Przejrzystej byłoby technicznie i ekonomicznie nieuzasadnione.

(akta kontroli, tom I str. 83, 92, 101-103, 217-220, 223-224, 227, 352-353, 356)

3. Niepodjęcie działań zmierzających do wyegzekwowania realizacji decyzji administracyjnej z 29.11.2019 r. nakazującej właścicielom nieruchomości przyłączenie jej do sieci kanalizacji sanitarnej. Zaniechanie takich działań było nierzetelne.

Mimo upływu ponad 11 miesięcy od czasu, kiedy decyzja w tej sprawie stała się ostateczna (31.12.2019 r.) i nie została dobrowolnie wykonana Prezydent Miasta Lublin nie podjął działań zmierzających do wyegzekwowania określonego w niej obowiązku. W szczególności do zobowiązanych nie wystosował upomnienia w trybie art. 15 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁷¹ (dalej: upea) w celu wszczęcia postępowania egzekucyjnego (art. 26 § 1 upea), nie nałożył na zobowiązanych grzywny w celu przymuszenia (art. 119 upea), nie skierował do sądu wniosku o ukaranie właścicieli nieruchomości w trybie przepisów o wykroczenia za wykroczenie z art. 10 ust. 2 ucp g ani do Straży Miejskiej o nałożenie mandatu karnego⁷², ani też nie podjął działań zmierzających do podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej w trybie wykonania zastępczego (art. 127 upea).

Zastępca Dyrektora WOŚ wyjaśniła, że niepodjęcie ww. działań wynikało z nieokreślonego w decyzji administracyjnej terminu przyłączania nieruchomości do kanalizacji, niesprzyjających warunków atmosferycznych dla prowadzenia budowlano-remontowych bezpośrednio po uprawomocnieniu się decyzji, a następnie obostrzeń związanych ze stanem zagrożenia epidemicznego. Wyjaśniająca podała, iż art. 15z ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁷³, w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 wstrzymał m.in. bieg terminów postępowania egzekucyjnego. *Realizacja obowiązku nałożonego decyzją z dnia 29 listopada 2019 r. stała się możliwa i wymagalna po ustaniu zawieszenia terminów. W związku z tym kontrolę realizacji obowiązku określonego w decyzji zaplanowano na pierwszą połowę 2021 r.*

(akta kontroli, tom I str. 83, 92, 101-103, 217-220, 223-224, 227, 353, 356-357)

NIK zauważyła, że w opisanym przypadku postępowanie egzekucyjne w ogóle nie zostało wszczęte. W stosunku do osób zobowiązanych nie podjęto też działań przedegzekucyjnych (nie wysłano upomnień). Przywołany przez wyjaśniającą art. 15 z ustawy obowiązywał od 31.03.2020 r. do 15.05.2020 r. (tj. tylko przez 1,5 miesiąca).

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

⁷¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1427 ze zm.

⁷² Zgodnie z art. 379 ust. 4 Poś wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast są organami właściwymi do złożenia wniosku o ukaranie sprawcy za wykroczenia z art. 10. Według zaś § 2 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i administracji z dnia 17 listopada 2003 w sprawie wykroczeń (Dz. U. z 2003 r. Nr 208, poz. 2026 ze zm.) organem właściwym do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego za ww. wykroczenia są strażnicy straży gminnych.

⁷³ Dz. U. poz. 1842 ze zm.

3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

3.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

3.1.1. W latach objętych kontrolą Urząd nie realizował żadnych projektów w zakresie gospodarki ściekowej, nie składał i nie występował z wnioskami o dofinansowanie oraz nie posiadał żadnej dokumentacji w tym zakresie i nie prowadził ewidencji księgowej dla tego rodzaju przedsięwzięć. Projekty w zakresie gospodarki ściekowej były realizowane bezpośrednio przez MPWiK, za wyjątkiem przebudowy w 2018 r. sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Poziomkowej, którą realizował ZDiM.

Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych MPWiK na lata 2018-2023 został przyjęty uchwałą Zarządu MPWiK nr 117/2017 z 17 października 2017 r. i zaopiniowany przez Radę Nadzorczą Spółki 24 października 2017 r.⁷⁴. 25 października 2017 r. został przesłany do Biura Nadzoru Właścicielskiego⁷⁵ UML. Dokument ten był weryfikowany przez BNW UML w konsultacji z: MPWiK, Wydziałem Strategii i Obsługi Inwestorów UML oraz WOŚ UML. W efekcie tych prac ustalono, że w przypadku wygospodarowania wolnych środków finansowych (np. w wyniku korzystnych finansowo dla Spółki rozstrzygnięć przetargów) możliwe będzie sukcesywne wprowadzenie do planu zadań inwestycyjnych wynikających z wyznaczonych kierunków rozwoju Miasta. Zatwierdzenie Planu 2018-2023 przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników⁷⁶ nastąpiło 7 listopada 2017 r., zaś jego uchwalenie przez Radę Miasta Lublin – 16 listopada 2017 r.

Całkowite nakłady inwestycyjne na lata 2018-2023 zaplanowano w Planie 2018-2023 na kwotę 266 291 tys. zł, w tym 161 621 tys. zł na urządzenia kanalizacyjne (w: 2018 r. – 14 772 tys. zł, 2019 r. – 17 543 tys. zł oraz 2020 r. – 56 889 tys. zł). Natomiast źródłami finansowania zadań w nim zawartych miały być środki własne MPWiK, stanowiące 46,9% zaplanowanych nakładów oraz środki finansowe przewidywane do pozyskania ze źródeł zewnętrznych, stanowiące 53,1% tych nakładów. Plan 2018-2023 obejmował tylko przedsięwzięcia realizowane na terenie Miasta Lublin i finansowane przez MPWiK z środków własnych oraz pozyskanych z POIiŚ. Pozostałe gminy, wchodzące w skład aglomeracji Lublin, realizowały we własnym zakresie zadania dotyczące infrastruktury kanalizacyjnej położonej na ich terenie, finansowane z ich funduszy oraz ze środków pozyskiwanych z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Z opłat i kar, o których mowa w art. 403 ust. 2 Poś, w okresie objętym kontrolą, nie finansowano oraz nie dofinansowywano zadań związanych z gospodarką ściekową, w tym podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej. Dyrektor Wydziału Audytu i Kontroli z upoważnienia Prezydenta Miasta Lublin wyjaśniła, że *MPWiK realizowało własny projekt pod nazwą „Przyłącz się do nas”, którego celem było wsparcie dobudowy podłączeń kanalizacji sanitarnej w celu przyłączenia budynków do sieci miejskiej.*

(akta kontroli, tom I str. 359-364, tom II str. 503-508, 628-650, 659-668, 690-691)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie zapewnienia środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁷⁴ Uchwała nr 38/V/2017.

⁷⁵ Dalej: BNW.

⁷⁶ Funkcję tę piastuje Prezydent Miasta Lublin. Udziały w MPWiK należą w 100% do Gminy Lublin.

Opis stanu
faktycznego

3.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

3.2.1. W 2018 r. w aglomeracji Lublin poniesiono nakłady finansowe na przedsięwzięcia związane z realizacją zadań w zakresie gospodarki ściekowej w kwocie 13 245,6 tys. zł, w tym w kontrolowanej gminie wydatki te wyniosły 6 535,9 tys. zł⁷⁷. W 2019 r. nakłady te wyniosły odpowiednio: 30 315 tys. zł w przypadku aglomeracji Lublin, w tym 22 625,8 tys. zł w przypadku Miasta Lublina a w 2020 r. (III kwartał): 4 650,20 tys. w przypadku aglomeracji Lublin, w tym 34 007,5 tys. zł w przypadku Miasta Lublina⁷⁸.

(akta kontroli, tom I str. 62-64, tom II str. 335-496, 659-661, 669-689)

W przypadku aglomeracji Lublin (poza Miastem Lublin) wydatki te zostały sfinansowane:

- z własnych środków finansowych gmin w kwotach: 5 682,4 tys. zł (2018 r.), 4 489,2 tys. zł (2019 r.) oraz 2 430,40 tys. zł (III kwartały 2020 r.);
- ze środków funduszy zagranicznych (głównie UE) w kwotach: 1 027,3 tys. zł (2018 r.), 3 200 tys. zł (2019 r.) oraz 2 219,80 tys. zł (III kwartały 2020 r.).

W przypadku Miasta Lublin wydatki te zostały sfinansowane:

- z własnych środków funduszy zagranicznych w kwotach: 6 245,2 tys. zł (2018 r. – MPWiK oraz ZDiM), 5 483,8 tys. zł (2019 r. – MPWiK) oraz 12 782,3 tys. zł (III kwartały 2020 r. – MPWiK);
- ze środków zagranicznych w kwotach: 290,7 tys. zł (2018 r.), 17 142 tys. zł (2019 r.) oraz 21 225,2 tys. zł (III kwartały 2020 r.).

(akta kontroli, tom I str. 62-64, 78-80, tom II str. 335-496, 659-661, 669-689)

W latach 2019-2020 (III kwartał) wydatki, dotyczące przedsięwzięć z terenu Lublina, były realizowane zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym MPWiK⁷⁹.

Kwoty przekazanych przez MPWiK oraz sześć gmin z terenu aglomeracji Lublin nakładów finansowych zostały uwzględnione w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za 2018 r. i 2019 r.

(akta kontroli, tom I str. 62-64, 78-80, tom II str. 335-496, 628-650)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie finansowania zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność UML w skontrolowanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu rzetelnego ujęcia w prowadzonej w Urzędzie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków ich faktycznego stanu ilościowego i parametrów technicznych (w szczególności pojemności poszczególnych zbiorników bezodpływowych).
2. Wykazywanie w sprawozdaniach GUS SG-01 rzetelnych danych o liczbie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz o ilości gromadzonych w nich i wywożonych ścieków.
3. Rzetelne sprawowanie nadzoru nad realizacją przez właścicieli nieruchomości, położonych poza zasięgiem sieci kanalizacji sanitarnej obowiązków w zakresie

⁷⁷ W tym 6 363,5 tys. zł z MPWiK oraz 172,4 z ZDiM.

⁷⁸ Całość nakładów w 2019 i 2020 r. dotyczy zadań realizowanych przez MPWiK.

⁷⁹ Realizacją poszczególnych przedsięwzięć – zarówno w zakresie rzeczowym, jak i finansowym zajmował się MPWiK. Kontrola nr P/20/046 – Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych, Wystąpienie Pokontrolne LLU.410.023.05.2020, obszar 3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych i prawidłowego pozbywania się tych nieczystości lub budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

4. Prawidłowe ustalanie dni zwłoki w złożeniu przez przedsiębiorców sprawozdań kwartalnych dotyczących opróżniania zbiorników bezodpływowych, do celów naliczania kar za zwłokę.
5. Podjęcie działań w celu rzetelnego zidentyfikowania nieruchomości, których właściciele nie wykonali obowiązku ich przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz egzekwowanie na drodze administracyjnej wykonania tego obowiązku.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, 5 maja 2021 r.

Kontroler
Główny specjalista kontroli państwowej
Piotr Kwaśniak

/-/

podpis

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

/-/

podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał Dyrektor Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Lublinie Edward Lis

.....

podpis